

Bibliotekarz

P
5

11

1968

ROK XXXV

WARSZAWA

**CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY**

T R E Ś C — СОДЕРЖАНИЕ— C O N T E N T S

	Str.
<i>St. Polanowski</i> : Bibliotekarz — działaczem kultury	321
— Библиотекарь — деятель культуры	
— Librarian as an active cultural	
<i>St. Jeżyński</i> : Obchody 200-lecia bibliotekarstwa wojskowego	322
— 200-летие воинского библиотечного дела	
— The Celebration of 200-th Anniversary of the Military Libraries	
<i>St. Jeżyński</i> : Literatura w służbie Ojczyzny	329
— Литература в службе родины	
— The literature in the serve of the native country. Literature Session of the patriotic and nationality problems in polish modern literature.	
<i>T. Telma</i> : Perspektywy Łodzi w zakresie budowy nowych lokali bibliotecznych w latach 1968—1975	331
— Перспективы г. Лодзи в области строения новых библиотечных помещений в г. 1968—1975	
— Łódź has a perspective to build new libraries in the year 1968—1975	
<i>I. Urbańczyk-Głowacka</i> : Półmilionowe zbiory bez katalogów	336
— Полмиллионные книжные фонды без каталога	
— Half of million without catalogues. National Lending Library for Science and Technology	
Wydawnictwa bibliologiczne — Perypetie i zasługi. Felieton bibliograficzny	341
Z życia SBF	342
Из жизни СПБ	
News from PLA	
Przegląd piśmiennictwa	
Обзор литературы	
Reviews of books and articles	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (<i>eLBe</i>)	342
Проблемы библиотек и чтения в печати	
Problems of libraries and reading in the press	
Wydawnictwa zagraniczne (Czechosłowacja, Skandynawia, Związek Radziecki)	
<i>J. Kołodziejska</i>	345
Кроника krajowa i zagraniczna (<i>L.B. i M.K.</i>)	348
Внутренняя и зарубежная хроника	
Domestic and foreign chronicle	
Przepisy prawne (<i>TeZar</i>)	351
Законодательство	
Legal regulations	

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 11

WARSZAWA

ROK XXXV

STANISŁAW POLANOWSKI
Instruktor PiMBP
Lubin

V ZJAZD POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ BIBLIOTEKARZ — DZIAŁACZEM KULTURY

W roku kulturalno-oświatowym 1968/69 Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Lubinie realizuje w oparciu o doświadczenia lat ubiegłych ambitny plan. Wszystkie kierunki i formy działania bibliotek publicznych w stolicy polskiej między podporządkowano głównemu hasłu: Umasowieniem czytelnictwa witamy V Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Dyskusja nad Tezami Zjazdu wymi była punktem wyjścia działalności wychowawczej bibliotekarzy i aktywu czytelniczego przez podniesienie rangi zadań wychowawczych bibliotek, pogłębianie wiedzy społecznej i politycznej bibliotekarzy i czytelników oraz umacnianie wśród nich rozumowych i uczuciowych związków z nowym ustrojem.

Trwałą wartością na mapie kultury lubińskiej będzie powołanie dwóch nowych placówek bibliotecznych, uzyskanie nowych pomieszczeń dla PiMBP, otwarcie 20 nowych punktów bibliotecznych. W realizacji czynu zjazdowego kilka bibliotek zostało odremontowanych nakładem 26 tys. złotych. Przewidziano poważny wzrost ilości czytelników i wypożyczeń. Z okazji jedności polskiego ruchu robotniczego odbędzie się powiatowy zjazd aktywu czytelniczego, na którym najlepsza placówka biblioteczna otrzyma proporzec przechodni PiMBP.

Wśród form pracy oświatowej przewidziano 15 quizów na temat: Tradycje Ludowego Wojska Polskiego, 40 prelekcji, quizy o roli kobiety w kulturze i ruchu robotniczym 50-lecia, 60—80 wystawek nowości wydawniczych, spotkania z delegatem na V Zjazd PZPR oraz z kandydatami do Sejmu i rad narodowych w kampanii wyborczej i wiele innych.

Oprócz organizacji pracy i szerokiej współpracy nawiązanej przez biblioteki z radami narodowymi, placówkami k-o i organizacjami młodzieżowymi i społecznymi, głównym miernikiem powodzenia w realizacji ambitnych planów jest poziom i zaangażowanie kadry bibliotecznej. Istotnym składnikiem podnoszenia kwalifikacji zawodowych i poziomu ideowo-politycznego bibliotekarzy są zajęcia w ramach szkolenia wewnątrzzakładowego oraz comiesięczne seminaria. Z zagadnień fachowych przewidziano m.in. takie tematy jak: Dobór książek do punktów bibliotecznych, przegląd literatury młodzieżowej i formy jej propagandy, informacja w publicznych bibliotekach powszechnych, aktywizacja czytelników, zagadnienia regionalne w pracy bibliotekarza, przegląd literatury fachowej, nowości literatury środowiska wrocławskiego, służba bibliograficzna w bibliotekach gromadzkich, kryteria gromadzenia księgozbioru i inne. W ramach seminariów przewidziano wiele tematów i spotkań zawierających treści ideowo-polityczne, m.in.: Problemy kultury w świetle Tez na V Zjazd PZPR, spotkanie z posłem na Sejm PRL, tradycje LWP

w literaturze pięknej, patriotyzm i internacjonalizm w programie i działalności partii, PZPR — spadkobierczynią rewolucyjnych tradycji polskiego ruchu robotniczego, dywersja ideologiczna przeciwko Polsce — jej metody i treść itp.

Na podstawie szkolenia i samokształcenia bibliotekarze wezmą udział w quizie pt.: Poznajemy zagadnienia bibliotekarstwa i literaturę fachową. W czasie szkolenia wewnątrzzakładowego dokonuje się przeglądu artykułów w pismach fachowych. Na jednym z zajęć przeprowadzona będzie analiza i ocena poziomu pracy zawodowej i społecznej bibliotekarzy, w której uwzględni się m.in. przynależność do partii i innych organizacji, autorytet bibliotekarza w środowisku i jego zaangażowanie, umiejętności metodyczne pracy z czytelnikami i nawiązywania współpracy z organizacjami i innymi placówkami, postawę moralną i polityczną oraz poziom pracy zawodowej na podstawie kontroli warsztatu pracy. Głównym motywem realizowanego planu szkolenia bibliotekarzy jest zasada: praca w kulturze wymaga kultury pracy. Zasada ta okaże się skuteczna w efektach i bezpośredniej organizacji pracy z czytelnikiem, a nade wszystko na odcinku współdziałania bibliotekarza z aktywnym Kołem Przyjaciół Biblioteki. Bogaty wachlarz form i kierunków działania, postawa i zaangażowanie kadry bibliotecznej, organizacja dobrej roboty i szerokiej współpracy — to generalne założenia, z jakimi lubińscy bibliotekarze witają jubileuszowy 1969 rok Polski Ludowej.

STANISŁAW JEŻYŃSKI
Główny Zarząd Polityczny WP
Warszawa

25-LECIE LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO OBCHODY 200-LECIA BIBLIOTEKARSTWA WOJSKOWEGO PROBA OCENY

W roku 1967 przypadła dwusetna rocznica wojskowego bibliotekarstwa, które tradycje swoje wywodzi od Biblioteki Szkoły Rycerskiej — warszawskiego Korpusu Kadetów. Znaczenie tego jubileuszu wynika nie tylko z okrągłej i przecież nie-małej liczby lat, jakie dzielą współczesność od powołania do życia pierwszej biblioteki wojskowej, ale z pięknych, patriotycznych tradycji wojskowego bibliotekarstwa, od samego początku istnienia tej instytucji tak ściśle związanego poprzez losy wojska z dziejami narodu, z najtrudniejszymi chwilami naszej tylekroć ruinowanej i odbudowywanej państwowości.

Te piękne tradycje wywodzą się od jednej z poważnych, choć niezbyt skutecznej próby wzmocnienia siły Rzeczypospolitej w obliczu zbliżającego się zagrożenia klęską rozbiorów. Powołana do życia w roku 1765 Szkoła Rycerska w Warszawie stać się miała kuźnią dowódców wojskowych, myśli wojskowej, instytucją wychowującą i kształcącą patriotyczną młodzież, której można by powierzyć obronę kraju. Instytucja ta, choć nie uratowała państwa, to przecież oczekiwań i pokładanych w niej nadziei nie zawiodła. Przyczyniła się do odrodzenia ówczesnego wojska. W jej murach wykształcili się ludzie, którzy na trwałe i pięknie zapisali się w ojczyściej historii, że wymienię tylko Tadeusza Kościuszkę, Juliana Ursyna Niemcewicza, Jakuba Jasińskiego, Karola Kniaziewicza i Michała Sokolnickiego.

Szkoła Rycerska była doskonale zorganizowaną i w owych czasach na wskroś nowoczesną uczelnią wojskową, znaną w całej Europie. Kształciła swoich wychowanków wszechstronnie, dbając zarówno o ich rozwój umysłowy, fizyczny jak i moralny.

Największą pomocą w kształceniu młodych umysłów — jak pisze historyk Kamila Mrozowska — i najcenniejszą, tak pod względem intelektualnym, jak materialnym, pozycją w dorobku Szkoły była biblioteka.

O jej rozwój dbał komendant Szkoły, książę Adam Czartoryski, a i sam król hojnie sypanął dukatów, by w wartościowy zaopatrzyć ją księgozbiór. Wydano tysiące, ale też i biblioteka zgromadziła zbiór jak na owe czasy imponujący, jeden z najcenniejszych w kraju i jeden z większych w Europie.

Tak więc ta pierwsza biblioteka wojskowa była instytucją społeczną. Służyła realizowaniu określonych postulatów wychowawczych, pomagała w kształceniu dobrych patriotów i żołnierzy. Kierowana przez ludzi świątłych, świadomych roli nauki w życiu narodu, że wspomnę tylko Jana B. Dubois, przyrodnika, pisarza, autora sztuk dramatycznych i tłumacza, współzałożyciela Towarzystwa Fizycznego — dała piękny początek wojskowemu bibliotekarstwu.

Rzecz jednak nie w wspomnieniu dobrych tradycji. Jubileusz nie miałby znaczenia, gdyby dzień dzisiejszy tej tradycji w pełni nie rozwijał. Znaczenia jego trzeba szukać we współczesności, która jest godnym dopełnieniem wartości odnawianych w dwuwiekowej tradycji.

Bibliotekarstwo wojskowe, tak naukowe jak i oświatowe, w okresie powojennym dynamicznie się rozwija, a lata ostatnie i szczególnie jego wielki jubileusz, sprzyjają ocenie tego dorobku. Obecnie działa w wojsku ponad sześćset bibliotek różnego typu — od bibliotek w batalionach, pułkach i garnizonach po duże, dobrze zorganizowane biblioteki naukowe.

W konsekwencji biblioteki zabezpieczają zarówno podstawowe potrzeby wojska w zakresie upowszechniania czytelnictwa wśród żołnierzy, jak i potrzeby dydaktyczne uczelni wojskowych oraz — biblioteki naukowe — służą rozwijaniu nauki wojskowej. Księgozbiory tych doszczętnie zniszczonych w okresie wojny placówek bardzo szybko rosną. Ich obecna wartość odpowiada wysokim wymaganiom wojskowej nauki i techniki oraz rozwiniętej szeroko pracy oświatowej i kulturalnej. Liczą one już ponad 5 milionów wol., a każdy rok liczbę tę zwiększa. Również materialne wyposażenie wojskowego bibliotekarstwa jest stosunkowo dobre — choć, na skutek ogólnych w kraju trudności, zwłaszcza lokalowych — nie zawsze doskonałe. I najważniejsza wreszcie sprawa: ludzie. Mamy całą armię silnie z zawodem i z wojskiem związanych bibliotekarzy, którzy na ogół są w pełni tego słowa znaczeniu działaczami kulturalnymi i oświatowymi, stale doskonalącymi umiejętności zawodowe i podnoszącymi kwalifikacje. Pracownicy bibliotek wojskowych są aktywnymi uczestnikami różnych form szkolenia zawodowego organizowanego w specjalistycznych ośrodkach kształcenia bibliotekarzy; studiują również na wydziałach bibliotekoznawczych uniwersytetów.

Szybki rozwój bibliotek i kadr bibliotekarskich możliwy był i jest dzięki pełnemu zrozumieniu wagi problemu przez władze wojskowe. Kierownictwo resortu nie szczędzi środków i nakładów na bibliotekarstwo. Wynika to z roli, jaką spełnia książka w systemie wychowawczym i szkoleniowym wojska; uznaje się ją i wykorzystuje jako jeden z najważniejszych instrumentów wychowania i wyszkolenia. Wymaga się, by biblioteki zapewniały żołnierzom codzienny i powszechny kontakt z książką.

* * *

Obchody 200-lecia polskich bibliotek wojskowych miały z jednej strony na celu dotarcie z problematyką wychowania patriotycznego i obywatelskiego do całego pokolenia dorobku bibliotekarstwa wojskowego, tak w dziedzinie materialnej jak pokazanie dorobku bibliotekarstwa wojskowego — tak w dziedzinie materialnej jak i organizacyjnej. Z drugiej strony miały także przyczynić się do rozwinięcia u wychowawców wojskowych świadomości roli książki, jako niezbędnego i niezastąpio-

nego niczym innym sprzymierzeńca w wykonywaniu ich codziennych obowiązków wychowawczych i dydaktycznych.

Obchody miały zatem zadokumentować, że biblioteki wojskowe Polski Ludowej przyjęły dwusetletni dorobek polskiego bibliotekarstwa wojskowego i dają swój poważny wkład w dzieło upowszechniania polskiej myśli wojskowej, krzewienia nauki i kultury, że służą wychowaniu nowoczesnego człowieka, dobrego obywatela — obrońcy ojczyzny.

* * *

Obchody przeprowadzone zostały pod protektoratem członka Biura Politycznego KC PZPR, ówczesnego Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski — Mariana Spychalskiego. Powołany został Komitet Organizacyjny, w skład którego weszli przedstawiciele instytucji organizującej obchody — Głównego Zarządu Politycznego WP oraz współorganizatorów: Ministerstwa Kultury i Sztuki, Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Biblioteki Narodowej i innych dużych bibliotek, Wydawnictwa MON.

W wydanej w styczniu 1967 r. Instrukcji o obchodach poinformowano bibliotekarzy i inne zainteresowane instytucje o planach związanych z przeprowadzeniem jubileuszu. W jego przygotowanie i przeprowadzenie włączone zostały wszystkie biblioteki wojskowe. Ponadto włączyły się do tych prac biblioteki publiczne oraz Zarządy Okręgowe SBP. Dzięki temu problematyka obchodów poszerzona została o aktualne zagadnienia współpracy bibliotek w wojsku i ich udział w patriotyczno-obywatelskim wychowaniu społeczeństwa, a zwłaszcza młodzieży. Warto tu jeszcze dodać, że w wojsku organizację obchodów potraktowano jako jedno z głównych zadań w zakresie działalności wychowawczej i kulturalnej roku 1967, co oczywiście przyczyniło się do podniesienia ich rangi i nadania im powszechnego charakteru.

W pierwszej fazie obchodów, których punktem kulminacyjnym miała być sesja naukowa w październiku, prowadzono, głównie poprzez biblioteki, a także przy pomocy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, szeroką akcją popularyzowania dorobku bibliotekarstwa wojskowego i książki wojskowej. Akcja ta nasiliła się w okresie Dni Oświaty, Książki i Prasy, które stały się właściwym wstępem do obchodów.

Na podstawie przygotowanych w Głównym Zarządzie Politycznym WP materiałów informujących o tradycjach i obecnym stanie bibliotekarstwa wojskowego prowadzi się w bibliotekach szeroką pracę popularyzującą poprzez odczyty, wystawy. Opracowuje się bibliografie zalecające książek podejmujących tematykę patriotyczno-obywatelską i wojskową. W garnizonach oraz na specjalnych konferencjach SBP odbywają się spotkania z wojskowymi pisarzami i publicystami.

Dla wszystkich bibliotekarzy wojskowych ogłoszony został quiz-konkurs — p.n. „Książka — Biblioteka — Czytelnik” — trwający przez kilka miesięcy, od marca do września, a poświęcony zagadnieniom działalności i wiedzy bibliotekarskiej. W ramach tego konkursu bibliotekarze otrzymują co miesiąc zadania i zestawy pytań, na które przesyłają drogą korespondencyjną odpowiedzi oraz prace pisemne i wspomnienia n.t. „Ja i mój zawód” — o pracy w zawodzie bibliotekarza. W konkursie bierze udział blisko połowa wojskowych bibliotekarzy. Konkurs zakończony został — w swojej korespondencyjnej części — w październiku. Quiz finałowy odbył się później, w styczniu 1968 r., w Warszawie. Zwycięzcy otrzymali liczne nagrody.

W Warszawie obchody Jubileuszu zainaugurowało uroczyste otwarcie (w dniu 17 maja) zorganizowanej w Bibliotece Narodowej — w Pałacu Rzeczypospolitej — wystawy „Dawna polska książka wojskowa”. W przygotowaniu tej wystawy, na

której pokazano liczne militaria z największych bibliotek polskich, współdziałała z Biblioteką Narodową Centralna Biblioteka Wojskowa oraz Muzeum Wojska. Okazała ekspozycja zgromadziła na otwarciu licznych gości i, czynna przez cały miesiąc, budziła duże zainteresowanie. Wystawę otworzył, w obecności Prezesa Polskiej Akademii Nauk, prof. Janusza Groszkowskiego, wiceministra Kultury i Sztuki Kazimierza Rusinka i innych osobistości ze świata nauki i kultury, Marszałek Polski Marian Spychalski. Powiedział wtedy m.in. „Otwarcie tej wystawy służy rozwojowi czytelnictwa, umożliwi społeczeństwu szersze zapoznanie się z książką wojskową, rozwojem polskiej myśli wojskowej, spopularyzuje ideę obronności kraju”.

Na wystawie zgromadzono dużo ciekawych dzieł — od Długosza „Banderia Prutenorum”, pisarzy Odrodzenia, Reformacji i Oświecenia po dzieła z okresu powstań narodowych i późniejsze. Jedna z sal poświęcona była współczesnej książce wojskowej.

W prasie wojskowej ogłoszony zostaje konkurs — ankieta dla czytelników bibliotek wojskowych „Nasza biblioteka”. Do 15 września, bo taki był termin nadsyłania wypełnionych ankiet i wypowiedzi — nadeszło ich ok. dwóch tysięcy. Opracowane, dały ciekawy materiał określający zainteresowania czytelnicze uczestników, liczne oceny dotyczące pracy bibliotek, postulaty odnośnie usprawnienia ich działalności oraz propozycje skuteczniejszej popularyzacji książki i czytelnictwa. Wśród uczestników wylosowano wyróżnienia pieniężne i nagrody rzeczowe.

W tym też czasie ogłoszony zostaje konkurs dla dziennikarzy i publicystów na najciekawszą publikację dotyczącą zagadnień działalności bibliotecznej i upowszechnienia książki. W konkursie oceniane były publikacje, które ukazały się w prasie wojskowej i cywilnej od maja do 15 października 1967 r. W sumie, po zamknięciu konkursu, jury rozpatrzyło sto różnych publikacji nagradzając trzy osoby za artykuły w tygodniku „Żołnierz Polski” oraz dziennikach: „Żołnierz Wolności” i „Echo Krakowa”. Szerokiej problematyce obchodów poświęcono w prasie wiele uwagi, znacznie więcej niż na ogół spotyka to problemy bibliotekarstwa. Był to z pewnością jeden ze znaczniejszych sukcesów organizatorów obchodów, że te tematy, z punktu widzenia dziennikarzy niezbyt atrakcyjne, zostały jednak przez nich podjęte i doprowadzone do świadomości społeczeństwa. Zawdzięczać to należy w jakiejś mierze temu, iż Komitet Organizacyjny obchodów przygotował i rozprawił podczas dwóch konferencji prasowych — przed Dniami Oświaty, Książki i Prasy a później przed Sesją Naukową — odpowiednie materiały informacyjne. Miały tu też swoje znaczenie inne przedsięwzięcia propagandowe: wydano trzy plakaty i liczne drobne druki informacyjne. Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej podjęło z okazji jubileuszu edycję nowej, popularnej i szybko zyskującej wielkie powodzenie czytelników, serii wydawniczej poświęconej epizodom z dziejów oręża polskiego: „Bitwy — Kampanie — Dowódcy”. Każdy z siedmiu tomików tej wielonakładowej serii wydany w 1967 r. opatrzony został nadrukiem: „Książka wydana w 200-lecie Polskich Bibliotek Wojskowych”.

W maju i w miesiącach wakacyjnych zaczęły się ukazywać wydawnictwa informacyjne, książki i prace przygotowywane na Jubileusz. Nie noszą one charakteru okolicznościowego i mają na ogół trwałą wartość naukową bądź użytkową.

* * *

9 października rozpoczęły się w gmachu Centralnej Biblioteki Wojskowej, w specjalnie przygotowanej dużej sali czytelnicy, dwudniowe obrady Sesji naukowej. Na obrady Sesji przybyło 120 osób: przedstawiciele wszystkich większych bibliotek w kraju, przedstawiciele Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, pracownicy naukowici katedr bibliotekoznawczych, historycy, przedstawiciele resortów kierujących

znaczniejszymi sieciami bibliotecznymi, przedstawiciele bibliotek wojskowych armii Układu Warszawskiego i Jugosławii. Otwarcia obrad dokonał gen. dyw. Józef Urbanowicz. Była to pierwsza, w historii wojska, sesja naukowa poświęcona dziejom książek i bibliotek oraz aktualnym problemom oświatowego i naukowego bibliotekarstwa wojskowego; omówiono na niej również istotne problemy współpracy bibliotek krajowych. Celem Sesji było także ukazanie udziału wojska w tworzeniu kultury narodowej na odcinku bibliotekarstwa, pogłębienie związków bibliotekarstwa wojskowego z bibliotekarstwem cywilnym, rozbudzenie zainteresowania bibliotekarzy cywilnych sprawami wojska i ludowej obronności.

Pierwszy dzień obrad poświęcony został zagadnieniom historycznym: dziejom piśmiennictwa wojskowego i bibliotek sił zbrojnych. Przedstawione na Sesji materiały stanowią istotny przyczynek do historii wojska, szczególnie do historii wychowania i nauki wojskowej. W pierwszym referacie płk Józef Sulimowicz, opierając się na krytycznej analizie dotychczasowego dorobku piśmienniczego, przedstawił w ujęciu syntetycznym rozwój bibliotek wojskowych w całym dwusetleciu.

Z kolei dr Janusz Sikorski omówił, jak najściślej wiążąc historię książki z dziejami twórczości teoretycznej w zakresie sztuki wojennej, początki i rozwój polskiego piśmiennictwa wojskowego. Dzieje tego piśmiennictwa liczą sobie co najmniej 400 lat i ściśle łączą się z rozwojem królewskich i hetmańskich księgozbiorów. Dr Wiesław Majewski w referacie „Księgozbiór CBW i środki pomocnicze jako warsztat naukowy dla historyka wojskowego” dokonał analizy zawartości zbiorów, katalogów, informacji bibliograficznej pod kątem określonych w tytule potrzeb.

Po południu problematykę historyczną pierwszego dnia Sesji uzupełnili: mgr Tadeusz Nowak — przedstawiając wyniki dotychczasowych własnych badań nad dziejami polskiego piśmiennictwa technicznego i wojskowego w komunikacie pt. „Militaria w dawnych bibliotekach polskich”, mgr Tadeusz Frączyk mówiąc o nowoodkrytej w zbiorach Biblioteki Czartoryskich w Krakowie Bibliotece Żołnierskiej Gwardii Pieszej W. Ks. Litewskiego, mgr Józef Wojakowski w komunikacie pt. „Fragmenty dawnych księgozbiorów wojskowych w zbiorach BUW” oraz mgr Zenon Rutkowski w komunikacie „Fragmenty dawnych księgozbiorów wojskowych w zbiorach CBW”.

10 października, w drugim dniu Sesji, obrady toczyły się wokół aktualnych problemów wojskowego i cywilnego bibliotekarstwa w Polsce. Zagadnienie konieczności ustalenia właściwych założeń i zasad polityki biblioteczej oraz ciągłego ich dostosowywania do aktualnych potrzeb społecznych i wymogów nowoczesnego bibliotekarstwa, jako wielce znaczące dla rozwoju oświaty i nauki polskiej, przedstawił w swoim referacie dr Jan Baculewski.

Doc. dr Bolesław Świdorski przedstawił referat „Aktualne problemy współpracy bibliotek w Polsce Ludowej w zakresie gromadzenia zbiorów”. W związku z szybkim rozwojem wyższego szkolnictwa wojskowego, z dokonaniem obecnie przekształceniem szkół oficerskich w szkoły wyższe — dużej wagi nabrało zagadnienie pracy bibliotek uczelnianych i naukowych. Omówieniu — właśnie w świetle tych potrzeb — roli i funkcji wojskowej biblioteki naukowej szkoły wyższej poświęcony był referat mgra Edwarda Domańskiego.

Z kolei odczytany został referat pt.: „Rola książki w szkoleniu i wychowaniu żołnierzy” omawiający inny aspekt działalności biblioteczej w wojsku — pracę bibliotek oświatowych, zagadnienie upowszechniania czytelnictwa wśród żołnierzy.

Przed rozpoczęciem dyskusji mgr Zbigniew Goryluk odczytał jeszcze komunikat pt. „Zagadnienie pracy bibliotek instytutów naukowo-badawczych w wojsku”.

Po przerwie rozpoczęła się dyskusja, w której dominowały zagadnienia współpracy bibliotek różnych sieci, propozycje i postulaty wprowadzenia jednolitej państwowej polityki biblioteczej oraz zagadnienia kompetencji w kierowaniu

różnymi bibliotekami i kwestie podporządkowania poszczególnych sieci bibliotecznych.

Oceniając przebieg Sesji — jej uczestnicy podkreślali wartość tego przedsięwzięcia sprzyjającego integracji, tak potrzebnej i zgodnej z duchem przygotowywanej Ustawy o bibliotekach. Stała się ona również okazją do przedstawienia ogółowi bibliotekarzy polskich dorobku wojskowego bibliotekarstwa. Sprawna organizacja Sesji, obok jej walorów merytorycznych, spotkała się z dużym uznaniem i była później już, przy okazji innych imprez bibliotekarskich o zasięgu ogólnopolskim, dobrze wspomniana. Uczestnicy Sesji otrzymali wszystkie wydane z okazji jubileuszu druki m.in. bibliofilskie wydanie pracy „Kartki z dziejów polskich bibliotek wojskowych”.

W dniu 11 października odbyła się w Centralnej Bibliotece Wojskowej konferencja przedstawicieli bibliotek wojskowych państw Układu Warszawskiego i SFR Jugosławii poświęcona omówieniu zasad i form współpracy w zakresie wymiany informacji, druków itp. oraz innych zagadnień interesujących sieci bibliotek wojskowych tych państw. W trakcie konferencji przygotowano wzory wielostronnych i dwustronnych umów o tej współpracy.

* * *

W pierwszym dniu Sesji, w czasie przerwy w obradach, na Uniwersytecie Warszawskim miały miejsce dwie uroczystości. O godzinie 12 na II piętrze Pałacu Kazimierzowskiego, gdzie niegdyś mieściła się Biblioteka Szkoły Rycerskiej, Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, prof. dr Henryk Jabłoński, dokonał odsłonięcia tablicy pamiątkowej. Dokonując tego aktu Minister powiedział m.in. „Nawiażujemy dziś do dwusetnej rocznicy najważniejszego instrumentu Szkoły Rycerskiej — jej Biblioteki ...Odsłaniając tablicę pamiątkową oddajemy więc hołd przeszłości, a zarazem podkreślamy nierozzerwalny związek nauki, oświaty oraz obronności kraju, która jest największym obowiązkiem każdego obywatela”. Na szarej płycie tablicy wyryte są daty: „1767—1967” oraz napis: „W dwusetną rocznicę powstania w Szkole Rycerskiej pierwszej biblioteki wojskowej, która kształtowała umysł i serca Polaków w świetłej i wiernej służbie Ojczyźnie”.

W chwilę później obecni, wśród których byli m.in. Szef Głównego Zarządu Politycznego WP, gen. dyw. Józef Urbanowicz i Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Stanisław Turski, uczestnicy i goście Sesji, przedstawiciele świata nauki i kultury, oficerowie, przechodzą do Pałacu Potockich, gdzie zostaje otwarta wystawa „Książki z dawnych bibliotek wojskowych 1767—1831”. Wystawę tę przygotowały: Biblioteka UW, Centralna Biblioteka Wojskowa i Muzeum WP. Znalazły się na niej ocalałe druki pochodzące z czternastu polskich bibliotek wojskowych, które istniały w okresie od powstania Biblioteki Szkoły Rycerskiej do upadku powstania listopadowego. Zgromadzone na wystawie druki, ikonografia oraz ekspozyty, wśród których znalazł się m.in. uznany dotąd za zaginiony katalog Biblioteki Szkoły Rycerskiej sporządzony przez Filipa de Thevenot, odnaleziony w zbiorach Biblioteki UW, pochodzą z instytucji organizujących wystawę oraz z Biblioteki Narodowej i Muzeum im. Czartoryskich w Krakowie, które udostępnieniem tych druków zadokumentowały swoje uczestnictwo w jubileuszowych obchodach.

Wieczorem, 9 października, uczestnicy Sesji Naukowej spotkali się w Klubie Oficerskim z kierownictwem Głównego Zarządu Politycznego WP. Obecni byli również przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. W czasie spotkania dokonano odznaczeń 43 zasłużonych pracowników bibliotekarstwa wojskowego Złotymi i Srebrnymi Krzyżami Zasługi. 46 pracowników cywilnych i wojskowych bibliotek, członków SBP, otrzymało Brązowe Medale „Za Zasługi dla Obronności Kraju”. Aktu dekoracji dokonał gen. dyw.

Józef Urbanowicz. Stwierdził przy tym m.in., że przyznane odznaczenia są wyrazem wysokiego uznania dla ofiarnej i pełnej poświęcenia pracy bibliotekarzy, którzy swą działalnością przyczyniają się do kształtowania ideowych, patriotycznych i zaangażowanych w sprawy ludowej obronności postaw.

* * *

Trudno tu wyliczyć wszystkie ciekawe imprezy, jakie z okazji Jubileuszu zorganizowane były zarówno przez instytucje i organizacje cywilne jak i wojskowe — liczne wystawy, sympozja i odbywające się przede wszystkim w ramach działalności Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Trzeba jednak wspomnieć o kilku inicjatywach wydawniczych, publikacjach, które, aczkolwiek przygotowane na Jubileusz, nie mają jednak wcale okazjonalnego charakteru, a były po prostu odpowiedzią na istotne potrzeby i wypełniły, chociaż w części, dotkliwe braki w szeregu opracowań bibliograficznych.

Do najciekawszych zaliczyć wypadnie, wydane staraniem Centralnej Biblioteki Wojskowej", wspomniane już tutaj „Kartki z dziejów polskich bibliotek wojskowych” — pracę Zenona Rutkowskiego i dołączony do niej katalog „Fragmenty dawnych polskich księgozbiorów wojskowych 1767—1967 w Centralnej Bibliotece Wojskowej”, wydane w dwóch oddzielnych woluminach ze wspólną obwolutą. „Kartki”, starannie tłoczone w Wojskowych Zakładach Graficznych w Warszawie w 2500 egzemplarzy, z tego 300 numerowanych i na czerpanym papierze z oryginalnym znakiem wodnym (otrzymali je uczestnicy Sesji), przynoszą krótkie omówienia losów i zawartości najstarszych bibliotek wojskowych. Ozdobione są 22 wklejkami z faksymiliami ekslibrisów Biblioteki Szkoły Rycerskiej i kart tytułowych książek z dawnych bibliotek wojskowych.

Również w październiku wyszła z druku „Kronika Centralnej Biblioteki Wojskowej 1945—1947” opracowana przez Reginę Hancko. Jest to ciekawy dokument z lat, kiedy CBW powstawała dosłownie z gruzów, dokument rzetelnej pracy pierwszych jej bibliotekarzy i pierwszego powojennego dyrektora mgra Tadeusza Makowskiego. Z krótkich zapisków wyłania się obraz — typowych chyba dla tamtego okresu — zmagania z wszelkimi przeciwnościami, uporu i chęci zbudowania od nowa zrębów bibliotekarstwa, które padło ofiarą hitlerowskiego barbarzyństwa w okresie wojny. Obszerne komentarze i fotokopie dokumentów uzupełniają kronikę, dając książce walory naukowego opracowania tego strzępu wprawdzie, ale charakterystycznego strzępu historii wojskowego bibliotekarstwa.

Poza tym ukazały się dwie bibliografie: „Polskie biblioteki wojskowe 1767—1967” opracowana przez Stefana Rosołowskiego i Kazimierza Zielińskiego, zaspokajająca odczuwalny brak towarzyszący pracom badawczym nad historią bibliotek i wychowaniem wojskowego. Obejmuje ona wydawnictwa, utwory i fragmenty bibliograficzne z zakresu polityki bibliotecznej, bibliotekarstwa oświatowego, fachowego i naukowego sił zbrojnych oraz czytelnictwa wojskowego, które ukazały się do marca 1967 r. Układ bibliografii jest systematyczny. Pozycje zostały uszeregowane w ramach poddziałów w porządku alfabetycznym haseł autorskich, a w przypadku ich braku — tytułowych. Druga to „Bibliografia polskich bibliografii wojskowych”; część I, obejmująca bibliografie ogólnowojskowe, opracowane przez S. Dąbrowskiego, W. Majewskiego i E. Pigionia. Jest to na razie tylko wstęp do pełnej bibliografii bibliografii.

W trakcie obchodów wydany został także „Informator o polskich bibliotekach wojskowych” — pomyślany jako zbiór podstawowych informacji o wszystkich wojskowych bibliotekach naukowych, bibliotekach wojskowych szkół wyższych, instytutów naukowo-badawczych oraz o sieci bibliotek klubowych (oświatowych).

Już po zakończeniu obchodów, ale z pamiątkowym nadrukiem, wydany został tom pierwszy obszernego „Centralnego katalogu czasopism wojskowych”, opracowany przez Reginę Hancko i Zenona Rutkowskiego. Ten obszerny, bo liczący 43 ark. wyd. tom, łagodzi dotkliwe luki w polskich zbiorach czasopism wojskowych, ułatwia użytkownikom dotarcie do poszukiwanego materiału. Inicjatywa zestawienia „Katalogu” wysunięta została już w roku 1964 i niedługo po tym przystąpiono do jego przygotowania. Jubileusz spowodował, że prace te znacznie przyspieszono. W sumie główny zrab „Katalogu” zawiera 1187 ponumerowanych pozycji czasopism w układzie alfabetycznym. Do „Katalogu” zostały dołączone indeksy: chronologiczny, przedmiotowy, instytucji sprawczych, nazwisk i miejscowości. Mimo krótkiego czasu na przygotowanie „Katalogu” autorzy nie zrezygnowali z elementów opisu bibliograficznego, ale też i nie zawsze zawiera on pełne informacje. W sumie jest to niezwykle wartościowe i potrzebne wydawnictwo.

Z okazji Jubileuszu ukazało się także sporo druków ulotnych: trzy plakaty, ekslibrisy „200 lat bibliotek wojskowych” w takich nakładach, żeby nalepić je można było na wszystkie nowe nabytki w roku jubileuszowym we wszystkich bibliotekach wojskowych, oraz różne zakładki do książek z okolicznościowymi nadrukami.

* * *

Obchody dwusetlecia wojskowego bibliotekarstwa miały charakter ogólnopolski, przyczyniły się nie tylko do spopularyzowania dorobku bibliotek wojskowych, ich pięknych, zawsze z walką narodu w obronie Ojczyzny związanych tradycji. Trwałych wartości tego Jubileuszu, który spotkał się z życzliwym przyjęciem w całym polskim środowisku bibliotekarskim, trzeba szukać w doskonale już widocznym zacieśnieniu współpracy bibliotek wojskowych z innymi sieciami bibliotecznymi; współpracy, która ma niemałe znaczenie w wiązaniu działalności bibliotecznej z działalnością wychowawczą, zwłaszcza w krzewieniu patriotyzmu, w kształtowaniu obywatelskich postaw młodzieży. Istotnym dla bibliotekarstwa wojskowego efektem obchodów jest też rozwinięcie współpracy z bibliotekami wojskowymi innych państw obozu socjalistycznego. Stworzyły też obchody sprzyjający klimat do szerokiej dyskusji nad sprawami bibliotekarstwa polskiego w ogóle, dyskusji, która poprzedziła VI Zjazd Bibliotekarzy Polskich i z pewnością miała wpływ na przebieg jego obrad, czego częstokroć, ale sympatycznym potwierdzeniem stało się uchwalenie na Zjeździe w lutym 1968 r. rezolucji o konieczności szerokiego włączenia się bibliotek w działanie na rzecz patriotycznego i obywatelskiego wychowania.

LITERATURA W SŁUŻBIE OJCZYZNY

Sesja Literacka poświęcona omówieniu dorobku współczesnej literatury polskiej o tematyce patriotyczno-obywatelskiej

25 i 26 września 1968 roku odbyła się w Warszawie Sesja Literacka zorganizowana przez Zarząd Główny Związku Literatów Polskich i Główny Zarząd Polityczny WP — poświęcona omówieniu dorobku współczesnej literatury polskiej o tematyce patriotyczno-obywatelskiej. Przybyli na nią liczni pisarze podejmujący w swojej twórczości tematykę wojskową, wojenną i patriotyczno-obywatelską oraz oficerowie — wychowawcy ludowego Wojska Polskiego. Na Sesji obecni byli m.in. Kierownik Wydziału Kultury KC — Wincenty Kraśko, Minister Kultury i Sztu-

ki — Lucjan Motyka, Wiceminister Obrony Narodowej — gen. dyw. Józef Urbanowicz.

Obrazy otworzył Prezes ZLP — Jarosław Iwaszkiewicz.

Sesja spotkała się z dużym zainteresowaniem środowiska literackiego i tych ludzi, którym sprawy naszej literatury są bliskie. Nic dziwnego, wszak przedmiotem obrad Sesji były problemy dla literatury i dla społeczeństwa niezwykle ważne; w gruncie rzeczy przecież omawiana i dyskutowana była sprawa służby narodowi, zagadnienia wychowawczej roli naszej współczesnej literatury.

Punktem wyjścia tych rozważań były tradycje literatury polskiej, które w obszernym referacie „Miejsce literatury patriotyczno-obywatelskiej w prozie i poezji polskiej” przedstawił prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski. Wskazał w nim, jak to później określił prowadzący obrady, przewodniczący sekcji wojskowej przy ZG ZLP — Wojciech Żukrowski, na wielce zobowiązującą współczesnych pisarzy genealogię, na to, iż droga do trwałej pamięci narodowej wiedzy właśnie przez służbę ojczyźnie. Również i drugi referat Sesji — referat Stanisława Ryszarda Dobrowolskiego, zatytułowany „Poezja walki”, przedstawił zawsze w poezji polskiej, od utworów najdawniejszych po najbliższe nam w czasie, żywy nurt patriotyczny. Za motto obu wystąpień uznać można piękny fragment „Snu o szpadzie” — „Bo tylko poezja polska nie opuści cię, nie zdradzi i nie znieważy, żołnierzu! Ona jedna nie zleknie się twych snów i twoich czynów”.

Po tym pomoście przerzuconym włąb naszej historii literatury autorzy kolejnych referatów przeszli ku okresom bliższym. Przedmiotem ich rozważań stało się odbicie w literaturze walk narodu polskiego na wszystkich frontach II wojny światowej, walk z faszyzmem, walk o wolność i przysły postępowy kształt ojczyzny. We wszystkich tych referatach można odnaleźć pewien wspólny schemat konstrukcyjny. Charakteryzowali w nich autorzy tło historyczne, a zatem kolejno omawiali pewne historyczne aspekty kampanii wrześniowej, lat okupacji na ziemiach polskich, rodzenia się partyzantki i ruchu oporu, powstania i walk ludowego Wojska Polskiego oraz walk żołnierzy polskich na Zachodzie. W dalszym ciągu przedstawiany był dorobek literacki związany z tym czynem zbrojnym i wreszcie zwracano uwagę na braki w tym dorobku. Były to zatem nie sprawozdania, nie tylko opis dzieł, które już powstały, ale były to również głębokie analizy trudności, jakie napotkała nasza literatura obrazująca czyn zbrojny i walkę narodu, jej niedostatków i dużych na ogół luk. Były to wreszcie rozważania — i to jest chyba Sesji wartość szczególna — jak te niedostatki wypełniać, w jaki sposób dążyć do stworzenia obrazu pełnego, obrazu na miarę wydarzeń, na miarę wspaniałej postawy narodu, postawy żołnierzy w walce.

Bo, trzeba to stwierdzić, wszyscy autorzy referatów i później dyskutanci, zgodni byli co do tego, że dzieł na miarę tamtych dni literatura nasza jeszcze nie ma. Wynika to po pierwsze z braku, być może, odpowiedniego dystansu historycznego dzielącego piszących od czasów wojny, a także i z tego, że większość pisarzy podejmujących te tematy była ich uczestnikami. A trudno, jak powiedział Olgierd Terlecki, pisać, kiedy skutym się jest własną biografią. Istotną też przyczyną był niesprzyjający klimat dla tej twórczości w pierwszym okresie powojennym. W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę, że oceny naszego dotychczasowego dorobku literackiego, zwłaszcza lat ostatnich, dawano na ogół bardzo krytyczne. Surowi byli referenci zarówno w ocenie własnej twórczości, jak i książek kolegów. W. Żukrowski powiedział z przekąsem na zakończenie Sesji: patrzcie, koledy, jak dobrze obyliśmy się bez krytyków. Sami wszystkich doskonale „poustawialiśmy”. I rzeczywiście, nie oszczędzano nikogo, wytykano błędy i słabości. Czasem może o wiele ostrzej, niż zwykła to czynić nasza krytyka literacka. Tak więc wygłoszone zostały następujące referaty: „Kampania wrześniowa w literaturze polskiej” Stanisława Zielińskiego, „Lata walki i okupacji w poezji polskiej” Lesława M. Bartelskiego, „1 i 2 armia WP w literaturze” Olgierda Terleckiego, „Udział Polaków w II wojnie światowej na Zachodzie w literaturze polskiej” Alojzego Srogi, i Wojciecha Żukrowskiego „Współczesne Wojsko Polskie w naszej literaturze”.

Drugim, niejako równoległym przewijającym się nurtem obrad, były rozważania wokół pojęcia współczesnego patriotyzmu i wokół obowiązków literatury we wspieraniu działalności wychowawczej; wokół jej udziału i roli w patriotyczno-obywatelskim wychowaniu. Zastanawiali się więc pisarze, jaka ta literatura być powinna, żeby jak najściślej przylegała do wysiłku wychowawców, jacy powinni być literaccy bohaterowie przyszłych dzieł, by mogli stawać się przykładami i wzorcami wychowawczymi. Szczególny asumpt do tej dyskusji dało wystąpienie gen. dyw. Józefa Urbanowicza.

Tak więc obrady Sesji, wygłoszone na niej referaty i wystąpienia w dyskusji — mimo iż nawiązywały do dalszej i bliższej przeszłości — poświęcone były literaturze dnia dzisiejszego i jutrzejszego. Nie spełniły się obawy Wojciecha Żukrowskiego, który powiedział: „przysnam się — bałem się tego spotkania, bałem się dyskusji, że zamieni się ona w spotkanie kombatantów, w wymianę komplementów, że będzie miała charakter uroczysty i bardzo akademicki”. Występując na zakończenie powiedział jeszcze, iż pisarze dobrze rozumieją, że książki są częścią uzbrojenia — społeczeństwa i wojska — i stosownie do tego przekonania, z całą odpowiedzialnością będą wypełniali swoje pisarskie zadania. Podkreślił, nawiązując do wystąpienia prof. Jakubowskiego, że tak jak w przeszłości tak i dzisiaj wielką sławę, uznanie i pamięć narodu ten pisarz może zdobyć, który dobrze służy ojczyźnie.

W dyskusji, w drugim dniu obrad, wystąpili m.in. — Jan Szczawiej, Wacław Biliński, Przemysław Bystrzycki, Jan Dobraczyński, Marek Sadzewicz, Ernest Bryll, St. R. Dobrowolski i Józef Kania.

Wartość Sesji, która w naszym życiu literackim była wydarzeniem, trzeba widzieć nie tylko w przedstawionych na niej bardzo interesujących opracowaniach i przeprowadzonych analizach. Jej wartość leży przede wszystkim w żywym, w gorącym odzwie środowiska literackiego, któremu temat jest tak bliski, co zamianifestowali aktywnym uczestnictwem w Sesji. Widzimy ją również w tej trosce o wychowawcze walory literatury i w tych licznych zamiarach twórczych, o których pisarze powiedzieli; w ich gotowości do rozwijania swojej twórczości tak, by była ona najbliższa naszym potrzebom wychowawczym.

Pełne teksty siedmiu referatów wygłoszonych na Sesji oraz fragmenty wystąpień w dyskusji zostaną opublikowane w wydaniu książkowym na początku 1969 roku w Wydawnictwie MON. Będzie to dziesięcioarkuszowa książka, która z pewnością zainteresuje nauczycieli szkół średnich i bibliotekarzy, stanowi bowiem ona syntetyczny przegląd poezji i prozy polskiej, zwłaszcza współczesnej, związanej z walką narodu polskiego w latach II wojny światowej.

STANISŁAW JEŻYŃSKI

TADEUSZ TELMA

Miejska Biblioteka Publiczna
im. L. Waryńskiego w Łodzi

PERSPEKTYWY ŁODZI W ZAKRESIE BUDOWY NOWYCH LOKALI BIBLIOTECZNYCH W LATACH 1968—1975

Bibliotekarze łódzcy żyją jeszcze wrażeniami obchodów pięćdziesięciolecia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego. Warto przypomnieć, że końcowym akordem owych uroczystości była Sesja Rady Narodowej m. Łodzi (15.II. 1968 r.) poświęcona ocenie działalności Biblioteki i dalszemu rozwojowi czytelnictwa w naszym mieście¹⁾. Była to pierwsza Sesja w Łodzi, która tak szeroko i wszechstronnie zajęła się tą problematyką. Podkreślić wypada, że wyróżniała się ona bardzo ożywioną dyskusją ze strony aktywu kulturalnego miasta oraz atmosferą pełnego poparcia dla potrzeb bibliotecznych. Uchwała, jaką na tej Sesji podjęto, musi napawać nas dużym optymizmem. Pominąwszy fakt wysokiej oceny, jaką utrzymali bibliotekarze za własną dotychczasową pracę, nałożyła ona obowiązek na organa wykonawcze Prezydium, aby „w dalszym ciągu kontynuowały politykę

¹⁾ Informacja o bibliotekach i czytelnictwie w Łodzi ze szczególnym uwzględnieniem działalności powszechnych bibliotek publicznych oraz dalszych kierunków ich rozwoju. Łódź 1968. Luty Prezyd. RN m. Łodzi s. 37, 1 nlb

zwiększania ilości placówek bibliotecznych, w tym także i młodzieżowych ze szczególnym zwróceniem uwagi na nowowytbudowane osiedla. Lokalizować biblioteki w nowym budownictwie, w przypadkach uzasadnionych dążyć do wygospodarowania lokali w starym budownictwie²⁾.

W Uchwale Sesji znalazły się także i inne postulaty mówiące na przykład o zarezerwowaniu odpowiednich funduszy na zakup książek i czasopism, tak dla sieci bibliotek powszechnych, jak i szkolnych oraz o takim projektowaniu przyszłych szkół, aby znalazły się w nich specjalne pomieszczenia dla szkolnej biblioteki. Nie zajmuję się nimi szczegółowo, bowiem zagadnienia te nie mieszczą się w omawianej tu problematyce.

W Łodzi istniała już od kilku lat ustalona przez Prezydium Rady Narodowej zasada, że w nowopowstających osiedlach należy budować jedną bibliotekę na około 10 tys. mieszkańców, a tym gdzie na to pozwalają warunki, wznosić wolno stojące pawilony. Polecenie to było przez Miejską Komisję Planowania Gospodarczego skrupulatnie przestrzegane, stąd też na przestrzeni paru ostatnich lat otrzymaliśmy 13 nowych lokali bibliotecznych oraz 4 pawilony wolno stojące, o czym nieco szerzej pisałem w ubiegłorocznym 7 numerze „Bibliotekarza”³⁾.

Obecna uchwała Sesji Rady Narodowej m. Łodzi, akceptując dotychczasowe starania władz, postuluje jednocześnie dalsze rozwinięcie tych zasad i dlatego dla omawianych tu spraw z punktu widzenia prawnego stanowi duży krok naprzód. To, co niedawna było tylko dobrą chęcią poszczególnych resortów Prezydium, teraz stało się ustawowym obowiązkiem. W tym miejscu pragnę z satysfakcją podkreślić, że dla nadania biegu wspomnianej uchwale Wydział Kultury PRN dokonał już szeregu przedsięwzięć, które wskazują, iż problem ten potraktowano jak najpoważniej.

Zaczęto od dokonania gruntownego rachunku dotychczasowych zasobów lokali bibliotecznych, głównie pod kątem ich wystarczalności i przydatności oraz przeprowadzono badania perspektywicznych potrzeb w tym zakresie w każdej dzielnicy, a nawet w większych osiedlach.

Tę poważną pracę przeprowadził kolektyw pracowników bibliotek, Referatów Kultury DRN pod kierunkiem Wydziału Kultury RN m. Łodzi. Dużą pomoc, zwłaszcza w zakresie planów budowy nowych bibliotek, okazali nam pracownicy Miejskiej Komisji Planowania Gospodarczego.

W rozpatrywaniu różnych czynników, składających się na dokładne ustalenie potrzeb lokalowych bibliotek, wzięto głównie pod uwagę następujące:

1. przyrost, ewentualnie ubytek ludności w dzielnicy lub osiedlu na skutek przemieszczania się ludności w związku z rozbudową miasta,
2. dotychczasowy stan lokali bibliotecznych, ich powierzchnię i wartość fizyczną; w tym wypadku chodziło o to, aby uwzględnić wszystkie lokale, które są przeładowane księgozbiorami i wymagają poszerzenia powierzchni oraz te, które mieszczą się w budynkach zniszczonych, nie nadających się do dalszego użytkowania,
3. przy wyliczaniu potrzeb nie trzymano się kurczowo wskaźnika — 1 biblioteka na 10 tys. mieszkańców, ale rozważano przede wszystkim potrzeby i aktywność czytelnicy zamieszkałej tam ludności.

W efekcie Komisja zebrała bogaty materiał, umożliwiający w pełni opracowanie specjalnej informacji na posiedzenie Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi, które dla omówienia potrzeb bibliotecznych, zgodnie z Uchwałą Sesji, zebrało się w początkach czerwca bieżącego roku dla podjęcia szczegółowych decyzji.

²⁾ Uchwała Sesji Rady Narodowej m. Łodzi Nr XXII/78/68 z dnia 11 czerwca 1968 r.

³⁾ Telma T.: Budynki i lokale bibliotek publicznych w Łodzi. *Bibliotekarz* 1967 nr 7 s. 203.

Prezydium po długiej i wyczerpującej dyskusji zaakceptowało przedstawione w materiałach postulaty i zobowiązało poszczególne wydziały do ich wykonania w odpowiednich terminach. W ten sposób otrzymaliśmy perspektywiczny plan rozwoju bazy lokalowej bibliotek, który w ogólnych zarysach przedstawia się jak w tabeli nr 1.

Tabela 1

Nazwa dzielnicy	Stan bibliotek na 30.XII.1968 r.	Przybędzie lokali bibl. z nowego budownictwa w 1.1969—75	Przybędzie lokali bibl. w starym budownictwie w 1.1969—75	Razem
Bałuty	23	7	3	33
Polesie	18*	6	2	26
Górna	14	6	2	22
Śródmieście	10**	2	2	14
Widzew	10	5	—	15
R a z e m	75	26	9	110

* w tym: MBP i 2 Filie

** w tym: Bibl. ŁDK

Z przedstawionej tu tabeli wynika, iż w 1975 roku Łódź będzie posiadała 110 bibliotek. Ponad połowa z nich umieszczona zostanie w lokalach pochodzących

Fragment Publ. Bibl. Dzieln. Łódź-Polesie.

Fot. S. Rzepka

z nowego budownictwa. Prawie wszystkie planowane w latach 1969—1975 pomieszczenia dla potrzeb bibliotecznych będą posiadały powierzchnię 200 m², w tym trzy z nich ponad 400 m² z przeznaczeniem na Dzielnicowe Biblioteki: Widzew, Górna i Bałuty. Polepszy to znakomicie warunki pracy tych placówek, a zwłaszcza umożliwi im powiększenie księgozbioru naukowego i w szerszych rozmiarach udostępnienie go czytelnikom.

Jednakże troska o zwiększenie sieci bibliotek miejskich w Łodzi nie była jedyną. W porę uchwyciono również krytyczny moment starzenia się bibliotek. W jednym wypadku wyrażało się to w nadzwyczaj przeladowanych książkami lokalach bibliotecznych, w innym — złym stanem technicznym budynków, niekiedy bez odpowiednich urządzeń sanitarnych.

Wprowadzie ostatnie lata przyniosły i na tym polu szereg poważnych i pozytywnych rozwiązań (w l. 1965—1968 poszerzono lokale w 11 bibliotekach, a 3 biblioteki przeprowadzono do nowych, znacznie korzystniejszych pomieszczeń), niemniej Prezydium i w tym wypadku nakreśliło obowiązkowy plan poprawy sytuacji. Do roku 1975 będzie on wyglądał następująco:

Tabela 2

Nazwa dzielnicy	Potrzeby w zakresie wymiany nieodpowiednich lokali	Potrzeby w zakresie powiększenia dotychczasowych pow. bibliotek	Razem
Bałuty	5	1	6
Polesie	2	—	2
Górna	2	1	3
Śródmieście	3	1	4
Widzew	—	—	—
Razem	12	3	15

Tak więc pomijając potrzeby w zakresie poszerzania lokali bibliotecznych w sumie otrzymamy — lokali z nowego budownictwa i ze starego budownictwa oraz lokali na przekwaterowanie bibliotek z nieodpowiednich pomieszczeń — 47. Jest to bardzo poważny wzrost, który niemalże w 100% zapewni bibliotekarzom łódzkim dobre warunki pracy, pozwoli na powiększenie naszych księgozbiorów i dalszą ich meliorację, co na pewno nie będzie bez wpływu na ogólny wzrost czytelnictwa.

Można na układ przedstawionych tu cyfr spojrzeć i z innego punktu widzenia. O ile np. weźmie się pod uwagę przewidywaną liczbę ludności Łodzi w 1975 r. (795.000), to okaże się, że wówczas jedna biblioteka będzie przypadała na 7.000 mieszkańców. W poszczególnych natomiast dzielnicach Łodzi konfiguracja ta będzie jednak różna. I tak dzielnica Bałuty osiągnie 1 bibliotekę na 7.000 mieszkańców, Polesie — 1 na 5.760, Widzew — 1 na 6.000, Śródmieście — 1 na 8.900, ale Górna — 1 bibliotekę już na 9.400 mieszkańców.

Świadczy to o tym, że mimo usilnych starań, aby zapewnić takie ukształtowanie sieci bibliotecznej w Łodzi, którą byłyby objęte w miarę równomiernie

8 BR dla Dorosłych, ul. Cieszkowskiego 11

Fot. S. Rzepka

wszystkie tereny miasta, nie udało się w pełni zapewnić. Stąd wyniknie dalsza potrzeba rozwijania wysiłków nad polepszeniem tej geografii i doprowadzeniem jej maksymalnie do końca. Myślę, że w Łodzi nie będzie już po 1975 r. zachodziła konieczność ilościowego powiększania sieci bibliotek, natomiast aktualna w dalszym ciągu będzie potrzeba doskonalenia bibliotecznych księgozbiorów i pracy z książką w szerokim tego słowa znaczeniu.

Nie można dzisiaj ocenić, w jaki sposób wzrost ilościowy placówek bibliotecznych w Łodzi będzie współmierny do tego, co osiągną inne duże miasta w Polsce. Można tylko w oparciu o materiały statystyczne, obrazujące ten przyrost w ciągu ostatnich lat stwierdzić, że miasto nasze nie będzie w tym względzie upośledzone.

Warszawa w ostatnich siedmiu latach notuje przyrost bibliotek o 27, Kraków o 17, Wrocław o 20, Poznań o 13. Uwzględniając liczbę mieszkańców tych miast w r. 1975 i biorąc pod uwagę dalszy w nich identyczny przyrost bibliotek w przyszłości (do 1975 r.) osiągniemy taki obraz:

Nazwa miasta	Przewidywana ilość bibliotek w 1975 r.	Przewidywana ilość mieszkańców w 1975 r.	Jedna biblioteka przypada na mieszkańców
Warszawa	172	1.425.000	8.285
Łódź	110	795.000	7.227
Wrocław	99	540.000	5.450
Kraków	72	580.000	8.050
Poznań	49	475.000	9.700

(Obliczenia własne na podstawie roczników statystycznych za r. 1961—1967).

Podane tu liczby nie są zapewne zbyt ściśle, oparłem bowiem moje wyliczenia na dostępnych wskaźnikach, z których nie zawsze można wydedukować dokładniejszą perspektywę roku 1975, myślę jednak, że daleko nie odbiegłem od modelu, jaki w tym zakresie ukształtuje się w poszczególnych miastach. W sumie tą drogą uzyskałem pewien pogląd na interesujący nas temat i mogłem ustalić miejsce Łodzi w tabeli przyszłych osiągnięć wielkich miast Polski.

Na zakończenie tych rozważań warto postawić dość zasadnicze pytanie: Czy Łódź będzie zdolna wywiązać się z postawionych w planie perspektywicznym zadań? Osobiście sądzę, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby plan ten wykonać. Atmosfera dla wszystkich poczynań bibliotekarskich jest w naszym mieście jak najlepsza. Wydział Kultury MRN przykładą dużą wagę do rozwoju sieci bibliotek. Przewodniczący Prezydium mgr E. Kaźmierczak osobiście patronuje wielu naszym poczynaniom. Czy w tak sprzyjającej sytuacji można nie wywiązać się z zadań?

IRENA URBAŃCZYK-GŁOWACKA
Biblioteka Głównego Urzędu Statystycznego
Warszawa

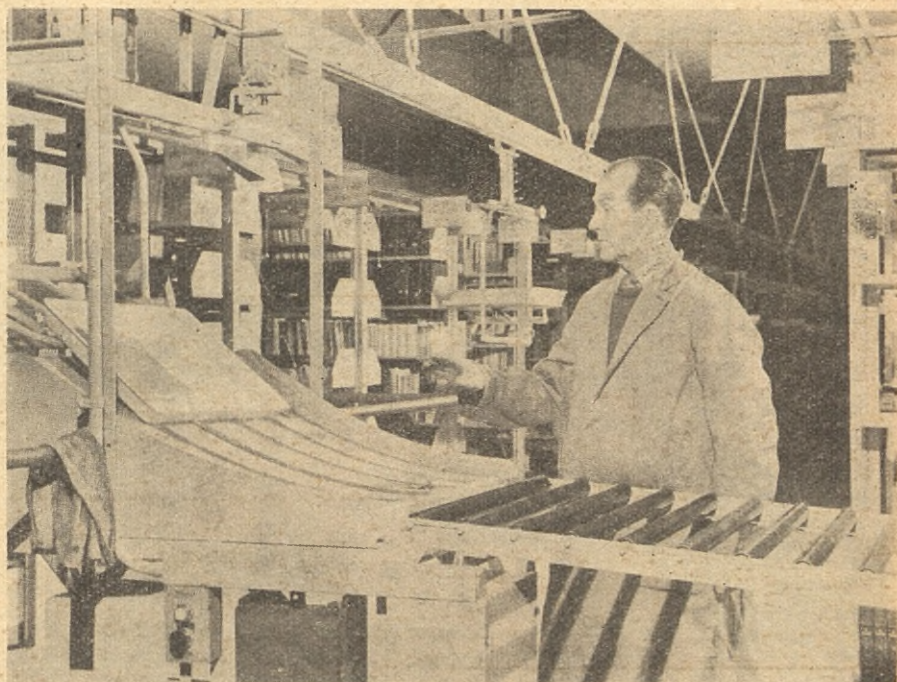
POŁMILIONOWE ZBIORY BEZ KATALOGÓW

(National Lending Library for Science and Technology. Biblioteka Narodowa Wypożyczeń z Zakresu Nauk Ścisłych i Technologii.)

W r. 1956 postanowiono w W. Brytanii zorganizować całkowicie nową bibliotekę zamiast rozszerzać działalność istniejących bibliotek. Po kilkuletnich przygotowaniach utworzono w r. 1962 Bibliotekę Narodową Wypożyczeń z Zakresu Nauk Ścisłych i Technologii, w skrócie zwaną NLL. Przy organizacji tej instytucji wzięto pod uwagę znaczne zwiększenie produkcji literatury naukowej w najbliższych 100 latach oraz względy ekonomiczne. Okazuje się, że posiadanie dużych zbiorów w postaci mikrofilmów, chociaż obniża koszty magazynowania, to jednak powoduje wzrost innych kosztów. Zdecydowano, że nową bibliotekę należy usytuować poza ośrodkami gęsto zaludnionymi, gdyż będzie ona wymagała większej powierzchni niż jakakolwiek biblioteka z istniejących w W. Brytanii.

Zakres zbiorów NLL obejmuje: nauki ścisłe, techniczne, medycynę. Działalność rozpoczęto od ustalenia, jakie czasopisma powinna ona posiadać, które z nich powinny być zdublowane oraz określono zasady oprawiania czasopism (1500 tytułów czasopism najczęściej używanych oprawia się w poszczególne zeszyty, ze względu na koszty przesyłek pocztowych oraz łatwość manipulowania).

W 1964 r.* było około pół miliona czasopism, co stanowiło 90% wszystkich zbiorów. Biblioteka liczyła 20.500 tytułów czasopism. Książki stanowią tylko 10% zbiorów biblioteki i większość z nich jest w języku angielskim i rosyj-

Mechaniczny konwojer

skim. Wydawnictwa amerykańskie gromadzi się przeważnie w postaci mikrofilmów ze względu na wysokie koszty przesyłania przez ocean. Od 1957 r. zaczęto gromadzić literaturę radziecką i nałożono na NLL obowiązek posiadania wszystkich tłumaczeń z rosyjskiego na angielski wykonanych w W. Brytanii i USA. Ocenia się, że do r. 1971 b-ka będzie liczyła 1 mln wol., które wzrosną do 20 mln. w r. 2058.

Biblioteka jest zlokalizowana na obszarze 24 ha w okolicy wiejskiej i posiada prawie nieograniczoną możliwość rozszerzania powierzchni pomieszczeń. Dzięki temu NLL wyeliminowała jeden z największych problemów, z jakim się stykają duże biblioteki zlokalizowane w miastach — brak powierzchni. Usytuowana jest ona na pñ. Anglii w Boston Spa, 14 mil od Leeds, w dawnych barakach wojskowych. Te obszerne budynki zostały w b. efektowny sposób przystosowane do potrzeb biblioteki. W jednym z budynków, gdzie znajdują się zbiory najczęściej używane, zainstalowano mechaniczny konwojer, który stale obiega dookoła wszystkich regał-ów. Służy on do przenoszenia książek z półek do punktów zbornych, skąd są one przekazywane do czytelnika lub wysyłane poza bibliotekę.

* Wszystkie dane są z r. 1964 tj. z okresu gdy autorka studiowała organizację NLL

ZADANIA NLL.

1. Udostępnianie naukowcom, technikom, lekarzom światowej literatury z ich dziedziny we wszystkich językach, które są lub powinny być bieżąco dokumentowane (abstracted).
2. Propagowanie czytelnictwa literatury naukowej poprzez zaznajamianie specjalistów z istniejącymi przewodnikami bibliograficznymi. Obecnie istnieje ok. 2000 takich przewodników, z czego połowę stanowią bibliografie i czasopisma referujące, druga zaś ich część to czasopisma specjalne zawierające m.in. streszczenia

Czytelnia

artykułów i książek. Około 800 czasopism bibliograficznych jest w jęz. angielskim.

Aby lepiej wykorzystać zbiory biblioteczne organizuje się kursy dla absolwentów wyższych uczelni, naukowców oraz osób pragnących pracować naukowo. W trakcie kursu są oni zaznajamiani z techniką pracy i wykorzystywaniem pomocy bibliograficznych oraz uczą się racjonalnie korzystać z biblioteki (tj. posługiwać się różnymi typami katalogów rzeczowych oraz korzystać z różnych źródeł informacji bibliotecznych). Odrębne kursy są organizowane dla personelu bibliotek wyższych uczelni, wykładowców w szkołach bibliotekarskich i dla pracowników informacji.

3. Zachęcanie innych bibliotek do utrzymywania kontaktu z NLL przez wypożyczenia międzybiblieczne.
4. Stale ulepszać pracę NLL przez analizę kontaktów z bibliotekami oraz badanie przyczyn niewykorzystywania niektórych czasopism.

Głównym celem NLL jest uzupełnianie zbiorów istniejących w W.B. bibliotek przez zorganizowanie szybkiej służby wypożyczeń. Lista stale wypożyczających

instytucji zawiera 2400 wielkich firm przemysłowych (co stanowi więcej niż połowę istniejących) oraz prawie wszystkie instytucje naukowe, wyższe uczelnie i duże b-ki publiczne. Wypożyczeń można dokonywać wyłącznie na rewersach NLL lub Science Library. Instytucje stale wypożyczające muszą wykupywać rewery jedno-razowo minimum za 3 funty. Kwota ta pokrywa koszty wypożyczeń 50 przesylek.

Osoby indywidualne i małe biblioteki mogą korzystać z NLL przez sieć lokalnych agentów, którymi mogą być biblioteki uczelni technicznych lub biblioteki publiczne pod warunkiem, że są dobrze zaopatrzone w wydawnictwa bibliograficzno-informacyjne, co oznacza minimum 100 takich wydawnictw włącznie z Chemical Abstracts i Engineering Index. Służą one bowiem jako podstawa dla uzyskania wyczerpujących danych bibliograficznych przy wypożyczeniach czasopism i książek.

Ze zbiorów NLL można również korzystać na miejscu. Czytelnia wyposażona jest wyłącznie w bibliografię, czasopisma dokumentacyjne i informatory, które służą jako przewodniki po zbiorach NLL (ok. 4000 wol.). 4 osoby udzielają potrzebującym informacji, jak posługiwać się przewodnikami po literaturze oraz jak otrzymać materiały specjalnego rodzaju np. sprawozdania z konferencji, patenty itp.

W r. 1964 cały personel NLL liczył 171 osób w tym 32 pracowników merytorycznych, posiadających wyższe wykształcenie w dziedzinie nauk ścisłych lub technicznych oraz znajomość języków obcych.

NLL nie posiada katalogów, sporządzane są tylko spisy tytułów czasopism, sprawozdań z konferencji, sprawozdań urzędowych oraz wydawnictw seryjnych. Poza tymi roboczymi spisami nie ma formalnego katalogu z wyjątkiem literatury w jęz. rosyjskim (posiadającej katalog alfabetyczny oraz wg UKD). Tłumaczenia z jęz. rosyjskiego ułożone są wg tytułów czasopism.

Czytelnik chcąc wypożyczyć lub korzystać z publikacji na miejscu musi zamiast w katalogach wyszukać wszystkie potrzebne dane bibliograficzne w odpowiednich publikowanych bibliografiach. Pracownik zaś NLL ustala, czy dana pozycja znajduje się b-ce przez sprawdzenie na półce.

Książki i czasopisma w magazynach są układane z niektórymi wyjątkami wg pierwszego słowa tytułu lub innego słowa o większym znaczeniu. System ten nie jest kłopotliwy ani dla czytelnika, ani dla bibliotekarza, z wyjątkiem sprawozdań z konferencji, dla których sporządza się specjalny skorowidz.

Zbiory, do których kluczem są wyłącznie istniejące publikowane bibliografie i czasopisma informacyjne, nie wymagają katalogowania ani klasyfikacji. Przez wyeliminowanie czasu na katalogowanie i klasyfikację NLL może prowadzić swoją działalność z mniejszym personelem niż inne biblioteki tych rozmiarów. Korzystanie z tak zorganizowanej biblioteki wymaga jednak znajomości struktury literatury naukowej i sposobu korzystania z niej. W tym celu właśnie NLL organizuje różnorodne kursy. Zbiory są przechowywane w 3 parterowych magazynach, przy czym materiały najczęściej używane umieszczone są w magazynie A, w którym właśnie zainstalowano wspomniany już konwojer. Czasopisma do tego magazynu są oznaczone czerwonym paskiem, co ułatwia rozkładanie w magazynach.

Przychodzące z poczty rewery są sortowane w ciągu 2 godzin i przesyłane do odpowiedniego magazynu. Rewery otrzymane przed godz. 15-tą są załatwiane tego samego dnia.

Jeżeli żądana książka lub czasopismo znajduje się na półce, wówczas jedną część rewersu umieszcza się w specjalnym pudełku z napisem „wypożyczone”, żądane zaś wydawnictwo i pozostała część rewersu umieszcza się na mechanicznym konwojerze, który dostarcza je do czytelnika lub działu ekspedycji, gdzie są one pakowane i wysyłane.

Jeżeli publikacja została wypożyczona, rewers odkłada się do kartoteki „czekających”, wypożyczający zaś dostaje odpowiednie zawiadomienie. Przeciętne tygod-

niowa ilość załatwionych wypożyczeń wynosiła w roku 1964 4.195, co stanowiło 81% otrzymanych rewersów z prośbą o wypożyczenie.

Głównymi użytkownikami są prywatne przedsiębiorstwa — 44% wypożyczeń, instytucje zajmujące się szkoleniem 29%, instytucje państwowe 12%.

Przeciętna ilość pozycji wypożyczonych jednocześnie stanowi ok. 1% całości zbiorów. NLL dostarcza również fotokopii i mikrofilmów.

Przed uruchomieniem NLL b-ki W. Brytanii musiały poświęcać b. dużo czasu na wypożyczenia międzybiblioteczne, przez co były odciągane od podstawowej działalności, dla której zostały powołane. Poza tym musiały posiadać dla celów wypożyczeń znacznie większy zbiór materiałów. Dzięki powołaniu NLL b-ki specjalne mogły ograniczyć swoje zakupy, a także poświęcają znacznie mniej czasu na wypożyczanie międzybiblioteczne.

Wprawdzie celem niniejszych uwag była informacja o jedynej na razie na świecie b-ce bez katalogów, ale przy okazji nasuwa się pytanie, czy istnieje możliwość przeniesienia tych doświadczeń do naszego kraju. Chyba nie ulega wątpliwości, że pracochłonne katalogi przeżyły się i że większe b-ki specjalne o wykrystalizowanym profilu zbiorów mogłyby zrezygnować z katalogowania i klasyfikowania książek w jęz. polskim. Warunkiem jednak wprowadzenia tej inowacji jest wydawanie na bieżąco do *Przewodnika Bibliograficznego* kumulatywnych indeksów autorskich i przedmiotowych. O ile mi wiadomo, Instytut Bibliograficzny B.N. czyni już starania, aby opracowywać skorowidze do *Przewodnika Bibliograficznego* i *Bibliografii Zawartości Czasopism* przy użyciu maszyn cyfrowych. Wystąpił on do PRETO (Pełnomocnik Rządu do spraw Elektronicznej Techniki Obliczeniowej) o umożliwienie mu korzystania z maszyny cyfrowej do tego właśnie celu.

Należy więc mieć nadzieję, że postępowe idee NLL będzie można przeszczepić kiedyś na nasz grunt.

Bibliografia:

1. Special library and information service in the U.K. London 1965 Library Ass. ss. 366
2. Wood D. N., Barr K. P.: Courses on the structure and use of scientific literature. J. Documentation vol. 22 1966 nr 1 s. 22-32
3. National Lending Library for Science and Technology. Boston Spa 1963 DSIR ss. 20

Szpule do mikrofilmów z polistyrenu wysokoudarowego
poleca

Rzem. Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu „Reflex”

Warszawa, Szpitalna 8

Wzory i oferty na żądanie

WYDAWNICTWA BIBLIOLOGICZNE — PERYPETIE I ZASŁUGI

Zauważono kiedyś, że o niczym zapewne nie napisano tylu książek co właśnie o... książkach. W „Przewodniku Bibliograficznym” dział „Księgoznawstwo, dokumentacja, przemysł wydawniczy” gromadzi corocznie kilka setek opisów, a w tym większość odnosi się do wydawnictw skromnych, niewielkich, o małych nakładach, prawie niedostępnych w otwartym handlu księgarskim. Wiele z nich jest owocem wysiłku bibliotekarzy, bo chyba żaden inny zawód nie odznacza się większym zrozumieniem dla spraw dokumentowania swojej działalności w druku niż właśnie my. Znając z własnych doświadczeń bezmierne morze krzątań i zabiegów, które trzeba dziś przebyć, nim najmniejszy choćby druczek ujrzy światło dzienne, stawiamy pytanie, czy istotnie cały ten ogrom wysiłku edytorskiego przynosi spodziewane rezultaty, czy informacje zawarte w tych wydawnictwach rzeczywiście docierają do tych, dla których są przeznaczone? Istnieje przekonanie, że najlepszym sposobem upowszechnienia idei zjazdu, konferencji, wystawy czy jubileuszu jest wydanie okolicznościowej broszury. Jedno spojrzenie wstecz i można stwierdzić, że nie zawsze tak się dzieje — druki ulotne, broszury pamiątkowe, jednodniówki należą dziś do najtrudniejszych do zdobycia materiałów, zagubionych bez śladu nie tylko w prywatnych ale i publicznych zbiorach. Tymczasem wszelkie informacje i opracowania publikowane od 50-ciu lat w naszej prasie fachowej są zawsze szeroko dostępne. Wniosek — wielu cennym materiałom można bez trudu nadać syntetyczną formę artykułu i ogłosić w prasie zawodowej (a propos, zadanie dla matematyków i futurologów — jeżeli utrzyma się tendencja stałego opóźniania edycji polskich czasopism bibliotekarskich, to w którym roku „jak dobrze pójdzie” ukaże się „Bibliografia bibliografii i nauki o książce” oraz „Przegląd Biblioteczny” za rok 1999?). Tymczasem mamy A.D. 68 i dużo dobrej woli do wydawania coraz to większej ilości samodzielnych wydawnictw i wydawnictwek, a obowiązkiem naszej prasy fachowej jest odnotowywanie i ocenianie tej produkcji. Dziś chcemy przedstawić kilka pozycji, które ostatnio znalazły się na naszym biurku. Pochwała należy się Zarządowi Głównemu Związku Młodzieży Wiejskiej, że docenił i zadał, aby materiały z Krajowej Narady Czytelniczej odbytej 19—20 października 1967 w Warszawie dotarły do rąk zainteresowanych („Narada czytelnicza ZMW — 1967”). Broszura została rozesłana bezpłatnie, za nasz egzemplarz ślicznie dziękujemy. Ciekawość to przyczynek do znajomości istotnego zasięgu czytelnictwa w Polsce. Szczególnej uwagi wymaga jednak kupiony za całe 8 zł(!) „Wstęp do bibliografii” Marty Burbianki, zwięzły wykład teorii i przegląd podstawowych bibliografii krajowych i zagranicznych. Jako skrypt przydatny nie tylko studentom bibliotekoznawstwa, ale również studentom SKOIB i wielu innym. Podręcznik ten zastąpi doskonale nieco zdezaktualizowaną już „biblię” Grycza i Kurdybachowej oraz rozproszone skrypty POKKB. Dziwi nas tylko, że tej wagi podręcznik ukazał się w arcyskromnej szacie małej poligrafii. Zwarta, nieprzejrzysta kolumna druku utrudni pamięciowe opanowanie tekstu (którego nb. nie uzupełniono indeksami ani odsyłaczami), a kartonowa okładka i kiepski papier nie wróżą tej książce długiego użytkowania. Chciałoby się zapytać, co na to Wydawnictwo SBP? Jak to się stało, że nie potrafiło zdobyć dla siebie i należycie wydać tego rodzaju podstawowej monografii wychodzącej spod kompetentnego pióra? Publikacje biblioteczne przekraczają czasem ramy prac tematycznie pokrewnych; przykładem takiego opracowania jest broszura „Zasłużeni ludzie Radomia” wydana i opracowana przez zespół Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu. Nikt nie wątpi, że opracowywanie regionalnych materiałów bio-bibliograficznych jest zbożnym zadaniem bibliotek, ale nadają się one także doskonale do umieszczenia w monografii lub przewodniku turystycznym.

Tak starannie opracowana 32-stronicowa książeczka pewnie nie uniknie swego losu, zgubi się gdzieś w szufladzie każdego, kto ją dostanie. Z inicjatywy Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi, w związku z jubileuszem 50-lecia Miejskiej Biblioteki Publicznej, zwołana została specjalna Sesja poświęcona sprawom bibliotek i czytelnictwa. Z tej to okazji wydano w nakładzie 500 egzemplarzy obszerną „Informację o bibliotekach i czytelnictwie w Łodzi ze szczególnym uwzględnieniem działalności powszechnych bibliotek publicznych oraz dalszych kierunków ich rozwoju” opracowaną przez Kierownika Wydziału Kultury mgra R. Stefańczyka. Jest to ambitna próba ukazania problematyki organizacji i stanu czytelnictwa w wielkim mieście, z jego całą, skomplikowaną strukturą zasięgu i oddziaływania. Przykład godny naśladowania przez wszystkie Rady Narodowe w kraju!

Drobne wydawnictwa bibliologiczne bywają czasami przeoczone nawet przez „Przewodnik...” Znajdują się wśród nich, niestety, także druki wydawane przez towarzystwa bibliofilskie, w których żywy udział biorą właśnie bibliotekarze. „Lista członków TPK w Warszawie” z roku 1966 trafiła do bibliografii narodowej z dwuletnim opóźnieniem, kiedy to już od dawna cieszymy się listą 1968, a bibliografia E. A. Jarzyńskiego „Łódź w powieści i opisach” wydana przez Łódzkie Towarzystwo Przyjaciół Książki w sierpniu 1967, jak też katalog „Ekslibrisy Wojciecha Jakubowskiego wykonane w latach 1953—1967” opracowany w tymże samym kręgu do dziś nie doczekały się rejestracji. A swoją drogą, kto z nas pamięta o przesłaniu egzemplarza wydanej lokalnym wysiłkiem pozycji do naszej prasy zawodowej?

Współautorzy

Z życia SBP

Z ŻYCIA STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH W BYDGOSZCZY

Z okazji pięćdziesięciolecia organizacji bibliotekarskiej, staraniem Zarządu Okręgu SBP w Bydgoszczy odbyła się w dniu 25 IX sesja naukowa. Na salę posiedzeń WRN przybyli przedstawiciele władz wojewódzkich, partii, stronnictw politycznych, związków zawodowych, Pomorskiego Okręgu Wojskowego, organizacji społecznych i towarzystw naukowych. Na sali zebrało się około 400 bibliotekarzy z bibliotek wszystkich typów woj. bydgoskiego.

Wygłoszono następujące referaty: Józef Warmbier — Wzłowe zagadnienia w polityce kulturalnej w świetle tez przedjazdowych, prof. dr Helena Więckowska — Działalność Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na terenie międzynarodowym w latach 1926—1967, mgr Michalina Lemanowicz — Biblioteki i czytelnictwo w województwie bydgoskim, dr Stefan Burhardt, mgr Halina Zgorzelska — Działalność Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Okręgu Bydgoskim.

Przedstawiciele Komitetu Wojewódzkiego PZPR i stronnictw politycznych oraz przedstawiciel Pomorskiego Okręgu Wojskowego w okolicznościowych przemówieniach złożyli na sesji gratulacje i podziękowania za współpracę, Zastępca Przewodniczącego PWRN mgr Włodzimierz Maksymowicz wysoko ocenił wkład pracy Zarządu Okręgu SBP w Bydgoszczy i podkreślił duże osiągnięcia bibliotekarzy woj. bydgoskiego. PWRN przyznało kilkanaście dyplomów uznania oraz nagrody pieniężne dla bibliotekarzy i działaczy czytelniczych, które wręczył kier. Wydziału

Kultury PWRN mgr Czesław Kościecha. Miłą niespodzianką było przyznanie Honorowej Złotej Odznaki Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy, którą wręczył dyr. Józefowi Podgórecznemu prezes Zarządu Wojewódzkiego TPPR mgr Włodzimierz Maksymowicz. Jest to pierwsza biblioteka w woj. bydgoskim wyróżniona za wybitne osiągnięcia w utrwalaniu przyjaźni polsko-radzieckiej.

JÓZEF PODGÓRECZNY

O GROMADZENIU DOKUMENTACJI SBP

Z okazji 50-lecia SBP zaszła konieczność odtworzenia działalności naszej organizacji na terenie województwa. Wówczas okazało się, że zebranie tych materiałów wcale nie jest łatwe. Odnosi się to zarówno do okresu międzywojennego jak i pierwszych lat Polski Ludowej.

Stwierdzono, że w kilku powiatach brak jakichkolwiek materiałów, mimo iż działały tam Koła Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich. Często koledzy nie doceniają potrzeby gromadzenia tego rodzaju dokumentacji, nie prowadzą protokółów z zebrań oraz nie zbierają kopii sprawozdań. Niejednokrotnie dokumentacja jest przechowywana w domach prywatnych i przy zmianie funkcji członków zarządu nie jest przekazywana nowym członkom. Dlatego Zarządy Oddziałów powinny zgodnie ze statutem ustalić swoją siedzibę — np. przy którejś bibliotece i tam te dokumenty gromadzić. Jubileusz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich jest więc okazją, by zebrać te dokumenty, a w razie ich braku — odtworzyć dzieje organizacji przy pomocy osób pamiętających dawniejsze lata.

Przy okazji pragnę zwrócić uwagę na pracę kol. Teresy Klonowskiej pt. „Oddział Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Inowrocławiu w latach 1955—1966”. Praca ta ukazała się w Roczniku „Ziemia Kujawska” t. II 1968 (s. 336—348). Autorka w swej pracy ujęła: sprawy organizacyjne, główne kierunki działalności, Dzień Bibliotekarza, pracę w sekcjach, interwencje i współpracę.

Publikacja ta nie tylko daje pełny obraz działalności Oddziału, ale informuje o pracy społecznej bibliotekarzy. Należałoby życzyć sobie, by tego rodzaju publikacji ukazywało się więcej.

JÓZEF PODGÓRECZNY

PRZEGLĄD Piśmiennictwa

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Ruch wydawniczy w świetle Tez na V Zjazd Partii. Przedzjazdowa dyskusja na tematy biblioteczne i księgarskie. Uzupełnianie zbiorów w bibliotekach szkolnych. Biblioteki i wczasy.

W dyskusji przedzjazdowej zabrało głos wielu działaczy kultury, omawiając zagadnienia ruchu wydawniczego, upowszechniania czytelnictwa, perspektyw rozwoju bibliotekarstwa.

Postulaty odnoszące się do ruchu wydawniczego zgłosił wiceminister Kultury i Sztuki Kazimierz Rusinek w artykule „Książka i wydawcy”, zamieszczonym w rubryce: „TEZY: dyskusje, propozycje, uwagi” (*Życie Warszawy* nr 229). Na tle

Tez zjazdowych omówił on zadania stojące przed przemysłem poligraficznym, wydawcami i księgarzami. Założenia polityki wydawniczej znajdują swój odpowiednik w programach wydawnictw. Jednak struktura tematyczna wydawnictw wymaga — zdaniem wiceministra K. Rusinka — korekty. Korekta musi uwzględniać aktualny i planowany rozwój nauki, powstanie nowych gałęzi przemysłu, dalsze przeobrażenia na wsi, zmiany w strukturze kształcenia i wykształcenia zawodowego, rozbudzone zainteresowania czytelników. W związku z tym autor artykułu proponuje przeprowadzenie wstępnych studiów nad projektem planu perspektywicznego, a do „głosu i decyzji powinny być włączone zespoły międzywydawnicze, działacze polityczni i społeczni, księgarze, bibliotekarze, nauczyciele, Związek Literatów, organizacje młodzieżowe”.

Nawiązując do Tez zjazdowych, dyrektor WiMBP w Lublinie Tadeusz Jeziorski, poruszył szereg spraw żywo interesujących środowiska bibliotekarskie. Jego artykuł, zatytułowany „Problemy bibliotek” (*Kamena* nr 19) stanowi jednocześnie próbę oceny działalności bibliotek publicznych w woj. lubelskim.

Dalsze umacnianie i korekta sieci bibliotek, a także organizacja punktów bibliotecznych, stanowią według T. Jeziorskiego zasadniczy problem wymagający praktycznych rozwiązań. Proponuje on zorganizowanie bibliotek rejonowych, spełniających rolę ośrodków „ponadgromadzkich”. Powstałyby one w oparciu o dotychczasowe, lepiej pracujące biblioteki gromadzkie. Organizacja tych placówek wymaga dodatkowych etatów lub ryczałtów, a w szeregu wypadków poprawy sytuacji lokalnej. Autor artykułu proponuje zróżnicowanie ryczałtów w zależności od potrzeb środowiska i wkładu pracy bibliotekarza.

Sprawa powołania bibliotek rejonowych zasługuje na uwagę i w tej kwestii powinien się wypowiedzieć szerszy ogół bibliotekarzy. Przypominamy jednocześnie, że koncepcję zorganizowania tego rodzaju placówek wysunął Jan Wołosz w artykule zamieszczonym w roku ubiegłym na łamach „Tygodnika Kulturalnego”.

Wypowiadając się na temat punktów bibliotecznych, T. Jeziorski stwierdza, że ich rozwój jest jeszcze ciągle niedostateczny, zwłaszcza na wsi. Rozwój sieci punktów bibliotecznych zależy w dużym stopniu od zabezpieczenia kredytów na nagrody dla ich kierowników. Znacznych kredytów wymagają biblioteki posiadające trudną sytuację lokalową. Sprawa jest poważna, zważywszy, że aż 83% placówek bibliotecznych na wsi woj. lubelskiego zajmuje pomieszczenia za małe. Trudności lokalowe odczuwa bardzo dotkliwie centrala lubelskich bibliotek publicznych — Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego.

Lepsze pomieszczenia dla bibliotek — to postulat ważny, ale nie można się tylko do niego ograniczać. I tu T. Jeziorski proponuje wzbogacenie wyposażenia bibliotek o funkcjonalny sprzęt i urządzenia ułatwiające pracę bibliotekarza i obsługę czytelnika (chodzi m.in. o powielacze, czytniki, magnetofony, projektory).

Z księgozbiorów bibliotek usuwa się pozycje przestarzałe, w związku z tym zwiększa się liczba woluminów wycofanych (w woj. lubelskim usunięto już z bibliotek około 500 000 wol.). Konieczne staje się — stwierdza T. Jeziorski — stworzenie wojewódzkiej centrali druków zbędnych.

Główne problemy współpracy i współdziałania placówek kulturalno-oświatowych w świetle Tez zjazdowych przedstawił wicedyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kielcach — Stefan Matusiak w artykule „Integracja pracy kulturalno-oświatowej na wsi” (*Słowo Ludu* nr 460). Na wstępie informuje on o rozwoju sieci bibliotek publicznych w woj. kieleckim i stanie ich księgozbiorów, zwracając przy tym uwagę na konieczność poprawy zaopatrzenia bibliotek w literaturę społeczno-polityczną. Z kolei autor zestawia dość wymowne cyfry dające komentarz do mapy kulturalnej woj. kieleckiego. Na ogólną ilość 3518 sołectw działa w tym województwie 3851 różnych placówek upowszechnienia kultury: bibliotek, punktów bibliotecznych, domów kultury, świetlic, klubów. Większość tych placówek (z wyjątkiem punktów bibliotecznych) zlokalizowana jest we wsiach, które są siedzibami rad narodowych. Przeciętnie więc na jedną taką wieś przypada 2,5 statystycznej placówki kulturalnej, w tym 1 biblioteka.

Liczy by te wskazują na korzystną sytuację w kulturze, zarówno pod względem bazy jak i kadry kulturalno-oświatowej. Obserwując jednak pracę tych placówek wydaje się, że mniej trudności przysparza rozwój bazy, zdobycie odpowiedniego pracownika, niż „stworzenie z ludzi zainteresowanych życiem i pracą swojej placówki kulturalnej czy szkoły, świadomego swych celów i zwartego kolektywu” — stwierdza S. Matusiak. Uważa on, że ten swoisty separatyzm działania wynika niekiedy z przerosu indywidualnych ambicji, a jeszcze częściej z braku widzenia wspólnych celów, do których dążą. Konieczna jest zatem bliska współpraca i ściśle współdziałanie wszystkich placówek kulturalno-oświatowych, bo tylko wtedy rozwój socjalistycznej kultury znajdzie właściwe dla siebie podłoże.

W tym samym numerze „Słowa Ludu” Zbigniew Nosał w artykule „Zapiski byłego bibliotekarza” prezentuje osiągnięcia i trudności bibliotek woj. kieleckiego oraz kreśli sylwetki zasłużonych bibliotekarzy.

Księgarnie i księgarze tego województwa stanowią przedmiot zainteresowań autorów „Księgarz i kto jeszcze?” (*Słowo Ludu* nr 463) — Ignacego Wnuka i Jerzego Kozłowskiego. Nawiązując do Tez na V Zjazd Partii informują o głównych kierunkach działalności księgarstwa, zwracając szczególną uwagę na zadania księgarzy w dziedzinie upowszechniania literatury społeczno-politycznej.

Efekty szeroko pomyślanych akcji na rzecz upowszechniania tej literatury zapewne będą w dużym stopniu od potrzeb i zainteresowań czytelnicznych naszego społeczeństwa. Duży wpływ na kształtowanie tych zainteresowań w odniesieniu do młodzieży ma szkoła i biblioteka szkolna. Skutki oddziaływania biblioteki szkolnej będą większe, jeśli dysponować ona będzie bogatym księgozbiorem. Sprawa uzupełniania zbiorów powinna być przedmiotem szczególnego zainteresowania władz szkolnych.

O nowych ustaleniach w polityce uzupełniania zbiorów w bibliotekach szkolnych informuje Franciszek Swider w artykule „Zbiory w bibliotekach szkolnych” (*Nowiny Rzeszowskie* nr 219).

Do niedawna szkoły w naszym kraju, bibliotekarze i nauczyciele uzupełniali zbiory bibliotek szkolnych tylko w oparciu o wykazy książek aprobowanych, zamieszczonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. 10 listopada ubiegłego roku ukazało się nowe zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie doboru książek i uzupełniania zbiorów bibliotek szkolnych. Zarządzenie to zmienia dotychczasowe zasady, pozostawia większą swobodę nauczycielom i bibliotekarzom w doborze potrzebnych książek. Odtąd bez zakwalifikowania przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego biblioteki szkolne mogą nabywać dzieła klasyków marksizmu-leninizmu, publikacje organizacji młodzieżowych oraz dzieła klasyków literatury polskiej, wydawnictwa ogólnoinformacyjne (encyklopedie, słowniki, roczniki statystyczne, informatory ogólne, przewodniki turystyczne i inne, a także książki i czasopisma fachowe dla uczniów, związane ze specjalnością szkoły zawodowej. Tak samo biblioteki szkolne mogą bez zakwalifikowania przez Ministerstwo nabywać do swych księgozbiorów potrzebne szkolne książki i czasopisma, wydawane przez PZWS i PWN.

Mimo tych ustaleń, dających większą swobodę w kompletowaniu zbiorów, wielu bibliotekarzy szkolnych nie zauważyło istotnych zmian, jakie nastąpiły po wydaniu sygnalizowanego zarządzenia — pisze F. Swider. Działają tu stare przyzwyczajenia, które hamują inicjatywę bibliotekarzy w zakresie uzupełniania i w dalszym ciągu wykazy książek aprobowanych przez Ministerstwo są jedynym kryterium doboru książek do bibliotek szkolnych.

Brak inicjatywy i pomysłowości u bibliotekarzy i u ich władz zwierzchnich dotkliwie odczuwają czytelnicy. Opinię tę potwierdza Józef Podgórczny na przykładzie działalności bibliotek czasowych. Jego artykuł „Biblioteki i wczasy” (*Tygodnik Kulturalny* nr 36) zawiera konkretne propozycje dotyczące podniesienia jakości usług bibliotek FWP świadczonych wczasowiczom.

eLBe

WYDAWNICTWA ZAGRANICZNE (Czechosłowacja, Skandynawia, Związek Radziecki)

Od Redakcji

W rubryce tej będziemy omawiać książki i czasopisma zagraniczne, które zawierają informacje o najnowszych tendencjach w organizacji bibliotekarstwa w poszczególnych krajach.

Vinárek Josef, Těšitel Alois: *Knihovny v USA*. Praha 1968 Orbis s. 231, ilustr.

Książka ta powstała jako wynik obserwacji i studiów nad współczesnymi tendencjami w organizacji bibliotekarstwa amerykańskiego. Okazją dla zebrania bo-

gatego materiału porównawczego był kilkumiesięczny pobyt stypendialny obu autorów w Stanach Zjednoczonych. Zainteresowania ich skupiły się m.in. na współczesnych programach kształcenia dorosłych, związanych ściśle z koniecznością przygotowania społeczeństwa amerykańskiego do dalszych zmian w dziedzinie automatyzacji i mechanizacji w przemyśle. Szczególna rola w tym procesie przypada bibliotekom publicznym, których działalność, zwłaszcza w ostatnich latach, coraz ściślej wiąże się z różnorodnymi potrzebami czytelnickimi środowiska.

Dużo miejsca poświęcono w książce istotnym zmianom zachodzącym w organizacji szkolnictwa. Określają one miejsce biblioteki, coraz powszechniej traktowanej jako centralne laboratorium szkoły i wyższej uczelni, w którym wykształca się samodzielność ucznia i studenta w korzystaniu ze źródeł informacji.

W osobnym rozdziale poświęconym historii rozwoju bibliotekarstwa amerykańskiego podkreślono duże znaczenie, jakie w nim miało i ma obecnie Stowarzyszenie Bibliotekarzy Amerykańskich (ALA). Ta potężna organizacja, licząca 30 tys. członków, zatrudniająca w swoim Biurze 250 etatowych pracowników, koncentruje swoje prace wokół tworzenia planów rozwoju bibliotekarstwa w poszczególnych stanach. Plany te, oparte o wyniki badań, zawierają jednocześnie propozycje tworzenia różnych systemów współpracy bibliotek w zależności od warunków lokalnych. Wspólną cechą tych systemów organizacyjnych jest kooperacja bibliotek w dziedzinie gromadzenia, opracowania oraz udostępniania zbiorów ze szczególnym uwzględnieniem informacji. W planach współpracy różnych systemów duża rola przypada Bibliotece Kongresu, która pełni centralną funkcję w zakresie budowy sieci katalogów centralnych oraz informacji umożliwiających rozwój wypożyczeń międzybibliotecznych. Prowadzi ona również centralny druk kart katalogowych, a w ostatnich latach wzmacnia i rozwija służbę informacyjną dla nauki i przemysłu.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Amerykańskich współdziała również w tworzeniu nowych bibliotecznych aktów prawnych, koordynuje prace badawcze w zakresie bibliotekarstwa, organizuje i szeroko upowszechnia normy i standardy dla różnych typów bibliotek, udoskonala programy kształcenia bibliotekarzy, zwłaszcza kilkunastu szkół posiadających jego akredytację.

Dążenia do unowocześnienia bibliotek amerykańskich przejawiają się zdaniem autorów przede wszystkim w budownictwie, wyposażeniu technicznym oraz racjonalizacji pracy poszczególnych placówek oraz całych sieci. Tendencje te znajdują zrozumienie w instancjach rządowych wyrażające się w specjalnie na ten cel przyznawanych budżetach federalnych i stanowych.

Cennym uzupełnieniem obserwacji poczynionych przez autorów jest obficie cytowana bibliografia najnowszych bibliotekarskich wydawnictw oraz materiały statystyczne ilustrujące aktualny stan bibliotekarstwa amerykańskiego. Dość powierzchniowo została potraktowana w książce rola bibliotek regionalnych, jako centralnych placówek w systemie bibliotek publicznych. Tymczasem zarówno prace badawcze jak i inne źródła wskazują, iż rozwijają one bardzo różnorodną działalność w dziedzinie współpracy bibliotek, a zwłaszcza centralnego opracowania zbiorów, udostępniania oraz informacji. Nie dostrzegli również autorzy znaczenia bibliobusów, których udział w obsłudze czytelników wiejskich i małomiasteczkowych jest w wielu stanach bardzo duży.

Niezależnie od tych drobnych mankamentów książka ta stanowi cenną informację, przydatną zwłaszcza przy okazji rozważań nad kształtami organizacyjnymi naszego bibliotekarstwa i może służyć jako podstawa dla dyskusji na seminariach wojewódzkich oraz w komisjach i sekcjach naszego Stowarzyszenia. Doskonale dobrane ilustracje umożliwiają czytelnikowi wizualne zorientowanie się w najnowszym budownictwie i wyposażeniu bibliotecznym, a przejrzysty układ książki oraz ładna szata graficzna i dobry papier dopełniają korzystnego wrażenia.

Sovietskij Čitatel'. Moskwa 1968 „Kniga” s. 341.

W 1963 r. Naukowo-metodyczny Dział Bibliotekarstwa i Bibliografii Biblioteki im. Lenina podjął badania na temat zainteresowań czytelnickich wśród głównych grup społecznych i zawodowych społeczeństwa radzieckiego (robotników, inteligencji technicznej, kolchoźników i pracowników sowchozów, uczące się młodzieży i studentów) i ich roli w ekonomicznym i kulturalnym życiu kraju.

Badaniami objęto 168 bibliotek różnych typów, usytuowanych w 33 województwach, krajach, autonomicznych i związkowych republikach. Podstawę badań stanowiły ankiety, wywiady oraz analiza dokumentacji bibliotecznej, a więc techniki tradycyjnie już stosowane w tego typu badaniach.

Książka *Sovietskij Čitatel'* jest pracą zbiorową, informującą o roli książki

w życiu współczesnej wsi radzieckiej, o zainteresowaniach czytelniczych wśród nauczycieli, studentów, robotników i inteligencji technicznej. Do najciekawszych partii materiału należą informacje o dużej poczytności literatury technicznej wśród robotników i inteligencji technicznej. Obok zjawisk pozytywnych, badania ujawniają również brak rozbudzonych zainteresowań tego typu piśmiennictwa wśród robotników niewykwalifikowanych. Zdaniem autorów uzyskane w badaniach wyniki winny stanowić cenne materiały informacyjne dla bibliotek, zwłaszcza w ich pracach propagandowych i popularyzatorskich. Dotychczasowe doświadczenia mówią jednak, iż zasadniczą przeszkodą w szerszym wykorzystaniu badań czytelniczych w praktycznej działalności są duże zaniedbania i niedostatki organizacyjne samych bibliotek. Zwłaszcza zaś w tak istotnej dziedzinie jak współpraca bibliotek różnych typów w obrębie miasta, rejonu i republiki. Zdaniem autorów nieodzowne jest również podjęcie prac nad ustaleniami teoretycznymi w zakresie nauki o czytelnictwie, która ze względu na swoje społeczne znaczenie wyodrębnia się jako osobna dyscyplina.

Te interesujące, jakkolwiek kontrowersyjne postulaty uzupełnia pomieszczony we wstępie książki artykuł B. W. Banka wprowadzający w historię badań czytelniczych w Związku Radzieckim. Podobnie jak u nas rozwinęły się one w drugiej połowie XIX w. na gruncie ówczesnego postępowego ruchu oświatowego oraz narastających działań politycznych. Poczynania badawcze oświatowców i pedagogów sprzed Rewolucji Październikowej były kontynuowane w latach dwudziestych. Powstała nawet specjalna komisja pod kierownictwem wybitnego bibliografa Tropowskiego, z wydatnym udziałem N. Krupskiej, która inicjowała i prowadziła badania nad motywami wyboru książek, zainteresowaniami czytelniczymi chłopów i robotników i innych grup społecznych.

W okresie tym wiele bibliotek z własnej inicjatywy podejmowało również badania nad czytelnictwem własnych użytkowników. Najpopularniejszą formą badań była ankieta. Przeciwno jej nadużywaniu występowała nawet w pewnym okresie N. Krupska. W połowie lat 30 badania czytelnicze uległy poważnym ograniczeniom i zostały podjęte ponownie dopiero w 1956 r. Przerwa ta odbiła się bardzo niekorzystnie na stanie wiedzy o czytelnictwie jako o jednym z najważniejszych przejawów życia kulturalnego społeczeństwa radzieckiego.

Wyniki badań pomieszczone w książce *Sovietskij Čital'el'* nie wypełniają tej luki w stopniu dostatecznym, zwłaszcza iż w większości charakteryzują one stan aktualny nie pretendując do ukazania kształtujących się procesów czytelniczych w ich powiązaniu z szerszym tłem społecznym. Niemniej czytelnik nasz znajdzie w niej wiele cennych informacji o zainteresowaniach i miejscu książki w różnych kręgach społeczeństwa radzieckiego oraz materiał, który może być przydatny dla celów porównawczych z naszymi doświadczeniami w tej dziedzinie.

Redaktorzy książki nie zadbali jednak o streszczenia poszczególnych artykułów w niej zawartych, o przejrzysty układ, o estetyczne rozmieszczenie kolumny, które to zabiegi ułatwiłyby lekturę.

Scandinavian Public Library Quarterly. 1968 n. 1.

Biblioteki publiczne krajów skandynawskich cieszą się u nas tradycyjnym zainteresowaniem. Ich wysoki standard w budownictwie i wyposażeniu, ciekawe rozwiązania organizacyjne, racjonalizacja pracy i in. były już przedmiotem artykułów w naszym piśmie. Systematycznej informacji o tym, co się dzieje w bibliotekarstwie Danii, Szwecji czy Finlandii, stały zawsze na przeszkodzie trudności językowe. To też z dużym uznaniem należy powitać decyzję Państwowej Inspekcji Bibliotek Publicznych w Kopenhadze wydawania kwartalnika w jęz. angielskim poświęconego w całości sprawom bibliotekarstwa publicznego krajów skandynawskich. Pierwszy numer przynosi trzy obszernie artykuły informujące o przeszłości publicznych bibliotek skandynawskich oraz o współczesnych kierunkach ich rozwoju. W pierwszym artykule pióra Helle Kannila podkreślono występującą coraz wyraźniej współpracę bibliotek publicznych i naukowych w zakresie udostępniania zbiorów, racjonalizacji pracy bibliotek, a zwłaszcza podziału zadań i czynności między bibliotekarzy kwalifikowanych i pracowników administracyjnych, udoskonalenia organizacji sieci bibliotek publicznych, szczególnie na wsi. Modernizacja skandynawskich bibliotek publicznych wspierana jest finansowo przez poszczególne rządy. Budżety przydzielane centralnie są przeznaczane na wzmocnienie roli bibliotek regionalnych zwłaszcza w zakresie udostępniania zbiorów oraz zaopatrzenia bibliotek w materiały audiowizualne, na przeprowadzenie koniecznych badań oraz eksperymentów w tym zakresie. Pomoc państwa ma również znaczenie psychologiczne, zachęca bowiem samorządy lokalne do zwiększenia świadczeń na biblioteki.

Artykuł Jana Gumperta przynosi ciekawe informacje o Szwedzkim Stowarzyszeniu Bibliotekarzy (The Swedish Library Association), które ma charakter komercyjnego przedsiębiorstwa. Prowadzi ono centralną oprawę książek dla bibliotek publicznych i szkolnych, kataloguje i klasyfikuje większość publikacji ukazujących się w Szwecji, organizuje sprzedaż płyt i książek mówionych dla niewidomych.

Stowarzyszenie posiada własne wydawnictwo. W ramach jego działalności publikowana jest bibliografia zawartości czasopism z wyodrębnieniem działu obejmującego problematykę szkolną, przeznaczoną dla nauczycieli. Osobna komórka prowadzi poradnictwo w dziedzinie wyposażenia bibliotek. Współpracuje ona z fabrykami i przedsiębiorstwami produkującymi sprzęt biblioteczny.

Informacje o normach w zakresie budownictwa bibliotecznego w Danii przynosi artykuł Else Granheim. Ich opracowaniem zajmuje się specjalna komisja, która działa w ramach Państwowej Inspekcji Bibliotek Publicznych. W centrum uwagi komisji znajdują się obiekty biblioteczne przewidywane dla miejscowości liczących do 25 tys. mieszkańców.

Oprócz wymienionych artykułów numer zawiera przegląd najważniejszych wydarzeń bibliotekarskich, które miały miejsce w Skandynawii, informacje o nowo-wybudowanych bibliotekach oraz o ruchu służbowym na kierowniczych stanowiskach w większych bibliotekach publicznych.

Adnotowany przegląd wydawnictw bibliotekarskich zamyka ten niewątpliwie ciekawy numer.

J. KOŁODZIEJSKA

kronika **KRAJOWA** **i ZAGRANICZNA**

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NA TEMAT ZASTOSOWANIA UNIWESALNEJ KLASYFIKACJI DZIESIĘTNEJ DO TWORZENIA KATALOGU RZECZOWEGO

W dniach od 25 do 28 września 1968 r. odbyła się w Olsztynie ogólnopolska konferencja poświęcona zagadnieniom związanym z wprowadzeniem zmian wynikających z nowego wydania tablic UKD. W konferencji wzięli udział pracownicy wojewódzkich, wojewódzkich i miejskich oraz miejskich bibliotek publicznych. W czasie konferencji wygłoszonych zostało kilka referatów (na temat: zasad budowy UKD, wykorzystania UKD do tworzenia katalogu rzeczowego), przeprowadzono także dyskusje nad poszczególnymi zagadnieniami, zajęcia praktyczne oraz konsultacje dla uczestników konferencji.

XI DNI KSIĄŻKI I PRASY TECHNICZNEJ

Pod hasłem „Książka i prasa techniczna — podstawą nowoczesności i wysokiej jakości wyrobów” odbyły się w dniach 5–13 października 1968 r. XI Dni Książki i Prasy Technicznej. Z tej okazji zorganizowano liczne wystawy piśmiennictwa technicznego oraz spotkania i dyskusje z autorami i redaktorami. „Dom Książki” przygotował 25 kiermaszów dla warszawskich zakładów pracy, a w księgarniach posiadających działy techniczne — wystawy nowości. Centralna wystawa literatury technicznej została zorganizowana, zgodnie z tradycją, w auli Politechniki Warszawskiej.

II DNI KSIĄŻKI „CZŁOWIEK-SWIAT-POLITYKA”

Pod przewodnictwem ministra Kultury i Sztuki Lucjana Motyki odbyło się w dniu 17 września 1968 r. posiedzenie komitetu organizacyjnego Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka”. Powołany został Krajowy Komitet Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka”, w skład którego weszli: przewodniczący: Lucjan Motyka — minister Kultury i Sztuki; członkowie: Edward Adamiak — z-ca przewodniczącego Komitetu do Spraw Radia i Telewizji; Stanisław Ciosek — wiceprzewodniczący RN ZSP; Edmund Gawin — sekretarz generalny TWP; Emil Herbst —

dyrektor naczelny PUPiK „Ruch”; Wiesław Kos — sekretarz CRZZ; Stanisław Kosicki — z-ca kierownika Wydziału Propagandy i Agitacji KC PZPR; Jan Łysek — sekretarz ZG ZMW; Kazimierz Majerowicz — dyrektor Centrali Księgarstwa „Dom Książki”; Stanisław Mojkowski — red. naczelny „Trybuny Ludu”, przewodniczący ZG SDP; Zygmunt Najdowski — wiceprzewodniczący ZG ZMS; Ryszard Paciorkowski — st. instruktor Wydziału Propagandy i Agitacji KC PZPR; Ewa Pawlikowska — wicedyrektor Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek MKiS; gen. bryg. Władysław Polański — z-ca szefa GZP WP; Kazimierz Rusinek — wiceminister Kultury i Sztuki; Witold Stankiewicz — dyrektor Biblioteki Narodowej; Piotr Stefański — kierownik Zespołu Prasy, Informacji i Szkolenia CK SD; Aleksander Syczewski — z-ca kierownika Wydziału Kultury KC PZPR; Marek Wardeński — z-ca naczelnika KG ZHP; Waldemar Winkiel — kierownik Wydziału Propagandy i Prasy NK ZSL; Stanisław Wroński — prezes Spółdzielni Wydawniczej „Książka i Wiedza”; Edward Zachajkiewicz — wiceminister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego; Stanisław Zmijewski — p.o. dyrektor Departamentu Wydawnictw MKiS.

Powołane zostało również ośmioosobowe prezydium komitetu oraz zespoły: księgarsko-wydawniczy; powszechniania czytelnictwa i sekretariat komitetu.

Krajowy Komitet Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka” postanowił — na swym posiedzeniu w dniu 17.IX.br. — że akcja popularyzująca literaturę społeczno-polityczną, zorganizowana po raz pierwszy w skali ogólnopolskiej w roku ubiegłym, odbywać się będzie każdego roku w okresie od 20 do 30 listopada.

PRZEDZJAZDOWE ZOBOWIĄZANIA BIBLIOTEKARZY WOJ. WROCŁAWSKIEGO

Wiele cennych zobowiązań dla uczczenia V Zjazdu Partii podjęli bibliotekarze woj. wrocławskiego. Np. pracownicy WiMBP we Wrocławiu zobowiązały się do zorganizowania szeregu imprez okolicznościowych oraz ofiarowali 350 godzin dodatkowej pracy społecznej na przeprowadzenie kontroli i selekcji księgozbiorów, uporządkowanie składnicy akt itp. Wiele zobowiązań podjęły też wrocławskie biblioteki dzielnicowe i ich filie. Pracownicy PiMBP w Lubinie postanowili m. in. doprowadzić do szybkiego zakończenia remontów w budynkach bibliotecznych w czterech miejscowościach powiatu. W okresie przedjazdowym w pięciu bibliotekach na terenie Lubina i powiatu działały punkty konsultacyjno-dyskusyjne nad Tezami na V Zjazd.

Pracownicy MBP w Wałbrzychu zobowiązali się przepracować w czynie społecznym 1000 godzin (w tym 4 niedziele) przy sporządzaniu kartotek dla 2 dzielnicowych filii MBP. Oprócz tego pracownicy Biblioteki postanowili przygotować księgozbiór, katalogi i kartoteki dla powstającej biblioteki naukowej oraz zorganizować filię MBP w Szpitalu Miejskim nr 2.

FUNDUSZE DLA BIBLIOTEKI NAUKOWEJ W WAŁBRZYCHU

Dzięki staraniom władz partyjnych i administracyjnych, z początkiem roku szkolnego rozpoczęła w Wałbrzychu działalność stacjonarna filia wyższej uczelni. W związku z tym przystąpiono do organizowania biblioteki naukowej, z której mogliby korzystać studenci zamieszkałi w Wałbrzychu. Prezydium MRN wyasygnowało na zakup książek naukowych dla powstającej biblioteki ponad 1 milion złotych. Z funduszu tego kierownictwo MBP w Wałbrzychu dokonało zakupu książek przekraczającego 90% całorocznego planu uzupełnienia księgozbiorów, który powiększył się o 15 160 tomów w stosunku do pierwszej połowy 1967 r.

NOWA PLACÓWKA BIBLIOTECZNA W TORUNIU

Z dniem 1 stycznia 1969 planuje się zorganizowanie Miejskiej Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu. Będzie ona zlokalizowana w pomieszczeniach budynku przy Placu Świerczewskiego 4, opuszczonych przez Poradnię Wychowawczo-Zawodową.

W POWIECIE GŁUBCZYCKIM OGŁOSZONO „ROK BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA”

Mając na uwadze dalszy rozwój czytelnictwa, PRN w Głubczycach przy współudziale miejscowej biblioteki ogłosiła sezon jesienno-zimowy 1968/69 „Rokiem bibliotek i czytelnictwa”. Współzawodnictwo — zainicjowane dla uczczenia 25-lecia Polski Ludowej — zmierzać będzie do poprawy sytuacji lokalowej bibliotek, ich wyposażenia, zwiększenia posiadanego księgozbioru i liczby stałych czytelników.

KONKURS CZYTELNICZY IM. PARTYZANTÓW ZIEMI KIELECKIEJ

Zarząd Wojewódzki ZMW i Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Kielcach zorganizowały konkurs czytelniczy o Odznakę Czytelniczą im. Partyzantów Ziemi Kieleckiej. Celem konkursu jest upowszechnienie wśród młodzieży wiejskiej czytelnictwa książek o tematyce walk partyzanckich w czasie okupacji hitlerowskiej.

DAR RUMUNII DLA BIBLIOTEKI NARODOWEJ

Ambasador Socjalistycznej Republiki Rumunii w Polsce T. Petrascu przekazał w dniu 27 września 1968 r. na ręce dyrektora Biblioteki Narodowej W. Stankiewicza dar około 400 książek rumuńskich autorów.

Na ofiarowane Bibliotece książki składają się dzieła z różnych dziedzin, przeważają książki naukowe. Z okazji przekazania tego daru Biblioteka Narodowa zorganizowała wystawę rękopisów i starodruków dotyczących Rumunii.

WYSTAWA POŚWIĘCONA POETOM KRAKOWA

Nowy sezon kulturalno-oświatowy zainaugurowała Miejska Biblioteka w Krakowie otwarciem wystawy pt. „Twórczość poetów krakowskich w latach 1945—1967”. Wystawę tę MBP eksponowała po raz pierwszy w czerwcu 1968 r.

RADZIECKIE BIBLIOTEKI UNIWERSALNE W SYSTEMIE INFORMACJI NAUKOWEJ

W związku z postanowieniem Rady Ministrów ZSRR z r. 1966 o „Ogólnokrajowym systemie informacji” Kolegium Min. Kultury przedyskutowało we wrześniu ub. r. program działalności bibliotek uniwersalnych, który pozwoli im na pełne włączenie się do tego systemu.

Stwierdzono, że rozwój działalności informacyjnej bibliotek wymaga przeprowadzenia całego szeregu ujednoczonych posunąć organizacyjnych związanych z uzupełnieniem zbiorów, katalogami centralnymi, wypożyczaniem międzybibliotecznym oraz mechanizacją prac bibliotecznych. Projekt rozwoju naukowych bibliotek uniwersalnych przedyskutowany na posiedzeniu został przedstawiony Głównej Inspekcji Bibliotecznej Min. Kultury i Biblioteczności im. Lenina *Biblioteki SSSR* 1968 vyp. 38 s. 98—99)

KONGRES EKSLIBRISU

W Como (Włochy) odbył się XII Międzynarodowy Kongres Ekslibrisu. Uczestniczyło w nim 250 delegatów, zbieraczy i grafików z 30 krajów. Ekspozycja kongresowa objęła 1700 ekslibrisów włoskich i zagranicznych oraz 220 prac grafików książki z 22 krajów. Zwycięzcami trzech konkursów na pamiątkowy ekslibris Kongresu zostali Wojciech Jakubowski (Polska), Antonio Galaberta (Hiszpania) i Anatol Kałasznikow (ZSRR).

BIBLIOTEKARZE AMERYKAŃSCY PRZECIW WOJNIE W WIETNAMIE

Znaczna liczba bibliotekarzy i placówek bibliotecznych w USA podpisała petycję protestującą przeciw dalszemu prowadzeniu wojny w Wietnamie. Petycja została przesłana do Waszyngtonu. (*Library Journal* 1968 s. 1396)

OBRADY BIBLIOTEKARZY NIEMIECKICH

W dn. 14—17 maja br. w Rostocku toczyły się obrady 3 Zgromadzenia Ogólnego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Niemieckich. Wzięło w nich udział 121 delegatów poszczególnych okręgów Stowarzyszenia. Wybrali oni nowy zarząd (przewodniczącym został dyr. Niemieckiej Książnicy w Lipsku Helmut Röttsch) oraz opracowali program działalności na lata 1968—1970. Postanowiono w nim zwrócić szczególną uwagę na zagadnienie koordynacji pracy bibliotek i sieci bibliotecznych różnych typów (*Zentralblatt für Bibliothekswesen* 1968 z. 8 s. 482—490)

A. PRZEPISY OGÓLNE

BUDOWNICTWO zob. BIBLIOTEKI PUBLICZNE EMERYTURY I RENTY

Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 17 października 1968 r. w sprawie zasad i trybu zaliczania niektórych okresów do okresów zatrudnienia. Dz. U. nr 40, poz. 286.

Jest to przepis wykonawczy do art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 3, poz. 6), szczególnie określający za równorzędne z zatrudnieniem okresy służby w oddziałach prowadzących walkę z hitlerowskim okupantem, okresy działalności Rady Ministrów i zachowanie polskości, okresy pobytu w hitlerowskich obozach koncentracyjnych i więzieniach itp.

INWALIDZI

Zarządzenie Nr 96 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 16 września 1968 r. w sprawie zatrudniania inwalidów i sprawowania opieki socjalno-bytowej nad inwalidami w zakładach pracy resortu kultury i sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 10, poz. 68.

Jest to resortowy akt wykonawczy do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 1967 r. w sprawie planowego zatrudniania inwalidów (Dz. U. nr 20, poz. 88).

MIEDZYUCZELNIANY ZAKŁAD BADAŃ NAD SZKOLNICTWEM WYŻSZYM

Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 sierpnia 1968 r. w sprawie zmiany statutu Międzyuczelnianego Zakładu Badań nad Szkolnictwem Wyższym. Dz. Urz. Min. Ośw. i Szkoln. Wyższ. nr A-10, poz. 73.

OSRODEK TECHNIK AUDIOWIZUALNYCH

Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 sierpnia 1968 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Technik Audiowizualnych w Politechnice Szczecińskiej. Dz. Urz. Min. Ośw. i Szkoln. Wyższ. nr A-10, poz. 80.

Zadania, organizacja i zasady działania Ośrodka Technik Audiowizualnych w Politechnice Szczecińskiej są identyczne jak w podobnym Ośrodku utworzonym w Politechnice Gdańskiej na podstawie zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 kwietnia 1968 r. (Dz. Urz. Min. Ośw. i Szkoln. Wyższ. nr A-6, poz. 30; zob. też: Bibliotekarz 1968 nr 9, str. 287).

PATENTY

Obwieszczenie Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 30 września 1968 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 1953 r. w sprawie zgłoszeń wynalazków do opatentowania za granicą, wykorzystania praw z patentów uzyskanych za granicą oraz nabywania od osób zagranicznych praw z patentów uzyskanych w Polsce. Dz. U. nr 40, poz. 288.

SPOŁECZNY INSPEKTOR PRACY

Zarządzenie Nr 91 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 10 września 1968 r. w sprawie zasad wynagradzania zakładowych społecznych inspektorów pracy w jednostkach budżetowych resortu kultury i sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 10, poz. 63.

Między innymi w bibliotekach resortu kultury i sztuki przy wynagradzaniu zakładowych społecznych inspektorów pracy, należy stosować zasady podane w piśmie okólnym L. dz. 17/720/51 Centralnej Rady Związków Zawodowych z dnia 4 maja 1951 r. w sprawie wynagradzania społecznych inspektorów pracy.

Uwaga: Tekst pisma okólnego L. dz. 17/720/51 z dnia 4 maja 1951 r. opublikowano W: Garlicki R., Modliński E.: Zbiór przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Wyd. 3. W-wa 1965 s. 863—4.

B. PRZEPISY BIBLIOTECZNE

BIBLIOTEKI PUBLICZNE

Zarządzenie Nr 26 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 11 maja 1968 r. w sprawie ustanowienia normatywu technicznego projektowania bibliotek publicznych. Dziennik Budownictwa z dnia 17 sierpnia 1968 r. nr 6, poz. 23.

„Normatywy techniczne projektowania bibliotek publicznych”, stanowiący załącznik do zarządzenia, wchodzi w życie z dniem 17 września 1968 r. Normatywy ten należy stosować jako obowiązujące przy projektowaniu nowo wznoszonych budynków bibliotek publicznych. Normatywy ustala przepisy „dotyczące wymagań programowych, funkcjonalnych, wielkości powierzchniowych, warunków użytkowo-budowlanych oraz wyposażenia budynków lub poszczególnych pomieszczeń przeznaczonych na biblioteki publiczne”. Odstępstwa od ustaleń normatywu są dopuszczalne jedynie za zgodą Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. Normatywy ten powinien być stosowany, w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych, również przy adaptacjach, odbudowach i przebudowach istniejących obiektów i pomieszczeń bibliotek publicznych.

Uwaga: W zbiorze przepisów prawnych: „Przepisy prawne dla bibliotek powszechnych” Wwa 1965 na stronie 221, przy poz. 69 — należy umieścić następującą notatkę: „Normatywy techniczne projektowania bibliotek publicznych (Dz. Budown. 1968 nr 6, poz. 23)”.

Pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki — Departament Pracy KO i Bibliotek Nr KOB-5320-2/68 z dnia 19 sierpnia 1968 r. [w sprawie organizacji bibliotek publicznych na wsi]. („powiel.”).

W piśmie tym zawarte są zalecenia dla wydziałów kultury PWRN, w związku z planowanymi zmianami podziału administracyjnego na wsi (zmniejszenie liczby gromad). Zalecenia dotyczą wytypowania biblioteki gromadzkiej spośród bibliotek, które znajdują się na terenie nowej gromady. Nie należy likwidować żadnej biblioteki, „wychodząc z założenia, że na terenie gromady może być kilka bibliotek — analogicznie jak szkoły — a jedna z nich pełni rolę Gromadzkiej Biblioteki Publicznej”.

Pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki — Departament Pracy KO i Bibliotek Nr KOB-IV-55-39/68 z dnia 16 września 1968 r. [w sprawie gromadzenia literatury społeczno-politycznej oraz działalności informacyjno-bibliograficznej bibliotek]. („powiel.”).

W piśmie tym Ministerstwo prosi o nadsyłanie opinii o przydatności wydawanej przez Składnicę Księgarską bibliografię zalecającej pt. „Książki społeczno-polityczne dla bibliotek powszechnych”. Wybór w zakresie gromadzenia zbiorów oraz działalności informacyjnej bibliotek. Ponadto Ministerstwo zaleca „dokonanie analiz księgozbiorów pod kątem zaopatrzenia w literaturę społeczno-polityczną i skonfrontowanie posiadanych pozycji z wymienionymi w „Wyborze”.

Pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki — Departament Pracy KO i Bibliotek Nr KOB-IV-54-27/68 z dnia 28 października 1968 r. [w sprawie współzawodnictwa bibliotek publicznych na 25-lecie PRL]. („powiel.”).

Ministerstwo Kultury i Sztuki ogłasza współzawodnictwo bibliotek publicznych pod hasłem „Pomnażamy dorobek Polski Ludowej”. Współzawodnictwo bibliotek trwać będzie od 11.XI.1968 — 1.V.1970. Przypadające w tym okresie rocznice: 25-lecie PRL, 50-lecia odzyskania niepodległości, 50-lecia powstania i walki KPP oraz 100-lecia urodzin Lenina będą stanowiły ideową treść podejmowanych w ramach współzawodnictwa działań, zmierzających do doskonalenia metod i form pracy biblioteki w środowisku. Głównym organizatorem współzawodnictwa na terenie województwa (miasta) jest biblioteka wojewódzka (miejska — w miastach wyłączonych z woj.), ustalając zasady składania zobowiązań oraz kryteria oceny wyników współzawodnictwa.

INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ

Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 czerwca 1968 r. w sprawie organizacji wewnętrznej Uniwersytetu Warszawskiego. Dz. Urz. Min. Ośw. i Szkołn. Wyższ. nr A-10, poz. 65.

Na podstawie tego zarządzenia z dniem 1 września 1968 r. „ulega zniesieniu” między innymi Katedra Bibliotekoznawstwa na Wydziale Filologicznym, powołany zostaje natomiast Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej na Wydziale Historycznym. Wcześniej utworzone Podyplomowe Studium Informacji Naukowej działać będzie w ramach Instytutu Bibliotekoznawstwa. W załączeniu do zarządzenia podano „Ramowy statut instytutów działających w ramach wydziałów Uniwersytetu Warszawskiego”. Zadaniem instytutu jest „organizowanie, prowadzenie i doskonalenie procesu dydaktyczno-wychowawczego”, organizowanie i prowadzenie prac naukowo-badawczych oraz współpraca z odpowiednimi gałęziami gospodarki i kultury narodowej, „uczestniczenie w procesie kształcenia kadr naukowych”. Organami Instytutu są: dyrektor i rada naukowa. Nadzór nad działalnością Instytutu sprawuje rektor za pośrednictwem dziekana wydziału.

UWAGA, PRENUMERATORZY BIBLIOTEKARZA!

Administracja Wydawnictw
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

przypomina uprzejmie o odnowieniu prenumeraty
na rok 1969

Prenumerata roczna miesięcznika **BIBLIOTEKARZ** wynosi
zł 60.— (cena jednostkowa numeru zł 5.—);
miesięcznika **PORADNIK BIBLIOTEKARZA** — zł 48.— (cena
jednostkowa numeru zł 4.—);
kwartalnika **PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY** (wraz z dodatkiem
„Przegląd Piśmiennictwa o Książce”) — zł 96.— (cena jednost-
kowa numeru zł 24.—).

Przypominamy zarazem, że wpłat na prenumeratę wymienionych
czasopism na rok 1969 dokonywać należy według podanych wyżej
stawek — na konto: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Admi-
nistracja Wydawnictw, Warszawa, Konopczyńskiego 5/7. NBP IV O/M
15519-13552, lub PKO I-9-120056, z wyraźnym uwidocznieniem tytułu
wpłaty.